

Nr 126.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1935 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934.

(1:a avd.)

Statsutskottet, till vars förberedande behandling ovannämnda revisionsberättelse jämte de i anledning därav från vederbörande ämbetsverk och myndigheter till Kungl. Maj:t avgivna utlåtanden och förklaringar blivit hänvisad, får, efter tagen kännedom av dessa handlingar och inhämtande av för ärendenas utredning i övrigt erforderliga upplysningar, underställa riksdagens prövning de av revisorerna gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet därvid att följa den ordning, som blivit i revisionsberättelsen iakttagen.

1:o) **Kungl. slottet.** Under kungl. hov- och slottsstaterna, § 2, hava revisorerna meddelat, att de vid besök å kungl. slottet i Stockholm iakttagit, att västra trappuppgången och norra portiken icke befunde sig i sådant skick, som borde krävas för en byggnad av denna karaktär (Del I sid. 4).

Revisorerna hava ansett sig böra understryka behovet av snar reparation, enär ett uppskjutande av dessa arbeten torde komma att framdeles medföra större kostnader än om de nu komma till utförande.

Den av revisorerna berörda frågan har upptagits av Kungl. Maj:t, som under sjätte huvudtiteln, punkt 41, i innevarande års statsverksproposition, hemställt, att för ändamålet måtte för nästa budgetår anvisas ett belopp av 64,000 kronor, utgörande en tredjedel av den till 192,000 kronor uppskattade totalkostnaden för de reparationsarbeten, varom här är fråga.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har numera av riksdagen bifallits (jfr statsutskottets utlåtande nr 6, p. 39); varom utskottet velat här

erinra.

Utskottet.

2:o) **Arméns mathållningsanslag.** Under försvarsdepartementet, § 5, hava revisorerna framställt vissa erinringar beträffande beräkningen av arméns mathållningsanslag och därmed sammanhängande förhållanden (Del I sid. 9—12).

I sitt utlåtande nr 4, punkt 23, har utskottet yttrat sig rörande de spörsmål, som revisorerna sålunda upptagit till behandling; varom utskottet velat här

erinra.

3:o) **Förläggningsförhållandena för Stockholms garnison.** Under försvarsdepartementet, § 6, hava revisorerna påtalat vissa förhållanden rörande förläggningen av Stockholms garnison, nämligen dels det bristande yttre underhållet av vissa byggnader inom Svea och Göta livgardens kasernetablissemang och dels den otillfredsställande förläggningen å Järvafältet (Del I sid. 12—14).

Efter att hava redogjort för sina iakttagelser vid besök å förenämnda platser hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande:

Vad till en början beträffar gardeskasernernas etablissemang äro revisorerna av den uppfattningen, att det måste anses nödvändigt att vidtaga åtgärder för att reparera de mest framträdande bristerna. Huru än frågan om gardesregementenas framtida förläggning kan komma att ordnas, synes det revisorerna klart, att de nödvändigaste reparationsarbetena å de nuvarande kasernerna icke böra uppskjutas.

Vidkommande därefter frågan om den nära nog ständiga förläggningen under övningar av trupper från Stockholms garnison till Järvafältet, vilja revisorerna som sin mening framhålla, att det måste anses önskvärt, att därmed sammanhängande frågor snarast möjligt upptagas till allvarligt övervägande. Det kan nämligen knappast anses rimligt, att fast anställd personal och värnpliktiga, tillhörande dessa trupper, skola intaga en avsevärt sämre ställning än vid övriga truppförband i landet. Särskilt torde därvid böra beaktas, huruvida icke mera tillfredsställande och särskilt ur hälsovårdssynpunkt fullt ändamålsenliga anordningar kunna utan större kostnader vidtagas för att därigenom förbättra nuvarande förläggningsförhållanden. Då, enligt vad revisorerna erfarit, flertalet arrendekontrakt beträffande olika områden å Järvafältet inom några år utgå, torde tidpunkten vara inne att söka lösa dessa frågor. Revisorerna hava fäst sig vid, att, då elektrisk belysning saknas å förläggningsplatserna, brandfaran är synnerligen stor vid förläggning i de befintliga provisoriska lokalerna, där manskapet får vila på halm och belysningen utgöres av fotogenlyktor.

Då staten numera för exploatering disponerat en betydande del av Ladugårdsgärdet, varigenom övningsmöjligheterna för Stockholms-trupperna inskränkts, lärer det kunna ifrågasättas, om icke någon del av de genom exploateringen influerna försäljningsmedlen kunna tagas i anspråk för ordnandet av förläggningen till Järvafältet och beredande av ersättning för den fördel, som tillgången till Ladugårdsgärdet inneburit för särskilt gardesregementena. För den händelse det icke anses möjligt att för ordnandet av nu senast berörda angelägenheter taga i

anspråk skattemedel, lärar nyssnämnda utväg, vilken anlåtats då det gällt att till Järvafältet utflytta artilleriets tygförråd och laboratorier, kunna komma till användning.

Revisorerna hava med det anförda velat fästa uppmärksamheten på de mindre tillfredsställande förläggnings- och övningsförhållanden, som nu förefinnas vid en del truppförband inom Stockholms garnison och vilka enligt deras mening måste anses innebära betydande olägenheter för såväl de värnpliktiga som truppförbandens fast anställda personal.

Yttranden hava avgivits av arméförvaltningen, chefen för östra arméfördelningen, arméförvaltningens domäntjänsteman och djurgårdskommissionen (Del II sid. 10—35).

Utskottet vill till en början erinra därom, att revisorernas uttalande i avseende å vissa kasernetablissemens i Stockholm bristfälliga tillstånd vunnit utskottets beaktande vid dess omprövning av frågan om medelsanvisningen å anslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor för budgetåret 1935/1936 på så sätt, att utskottet i berörda sammanhang fäst riksdagens uppmärksamhet på behovet utav en förhöjning framdeles av ifrågavarande anslag, därest lantförsvarets byggnader skola kunna tillfredsställande underhållas.

Vidkommande härefter de av revisorerna påtalade förläggingsförhållandena för Stockholms garnison, är utskottet ense med revisorerna därom, att desamma långt ifrån äro tillfredsställande och att åtgärder för olägenheternas avhjälpande äro erforderliga. Då emellertid frågan om det definitiva ordnandet av stockholmsgarnisonens förläggning är beroende på den blivande försvarsorganisationen, synes med vidtagandet av anstalter i förevarande avseende lämpligen kunna anstå i avvaktan på försvarskommissionens utredning. Utskottet har därför ansett sig nu allenast böra vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

4:o) Civilarbete åt samvetsömma värnpliktiga. Under försvarsdepartementet, § 8, hava revisorerna upptagit till behandling frågan angående beredande av civilarbete åt samvetsömma värnpliktiga (Del I sid. 18—35).

Enligt bestämmelserna i lagen den 12 juni 1925 (nr 338) om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, må värnpliktig, som på grund av religiös övertygelse eller av annan jämförlig orsak hyser allvarliga samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring i den ordning, värnpliktslagen föreskriver, därest samvetsbetänkligheterna avse varje tjänstgöring vid krigsmakten, i stället för sådan tjänstgöring utföra civilt arbete för statens räkning. För tillämpningen av nu nämnda lag erforderliga föreskrifter äro meddelade i kungörelsen den 23 december 1925 (nr 516). Enligt denna kungörelse skola här avsedda

Utskottet.

värnpliktiga, *de s. k. civilarbetarna*, inkallas för fullgörande av dem åliggande civilt arbete i enlighet med i kommandoväg utfärdade bestämmelser.

Efter att hava lämnat vissa redogörelser dels beträffande de arbetsplaceringar av civilarbetare, som förekommit genom försorg av domänstyrelsen, vattenfallsstyrelsen samt riksantikvarieämbetet, dels ock i fråga om statsverkets kostnader för dessa värnpliktiga, hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande:

Av den av revisorerna framlagda utredningen beträffande civilarbete åt samvetsömma värnpliktiga framgår, att årligen ett stort antal dylika värnpliktiga uttages för civilarbete samt att antalet till och med varit så stort, att arbetstillfällen icke kunnat beredas hela det antal, som årligen stått till förfogande. En följd härav har också blivit, att kostnaderna för ifrågavarande arbete under de senaste åren utvisar en fortgående stegring, samt att utgifterna för budgetåret 1933/1934 uppgå till icke mindre än 402,350 kronor 71 öre.

Beträffande valet av arbeten för de samvetsömma värnpliktiga har erfarenheten givit vid handen, att svårigheter förefunnits att erhålla sådana arbeten, som äro för detta ändamål lämpliga. Enligt revisorernas mening äro arbeten med utdikning av i de nordligaste länen belägna myrmarker, av vilka kan utvinnas mark, lämplig till skogsbröd och odling, sådana, som i främsta rummet böra här ifrågakomma, då dessa företag uppvisa flera företräden framför övriga ifrågakommande arbeten. Genom arbetets förläggande till dessa trakter göres i allmänhet ej intrång på ortsbefolkningens arbetstillfällen. Förläggnings- och arbetsförhållandena vid dessa arbeten torde också vara sådana, att de för de samvetsömma värnpliktiga icke innebära några fördelar med avseende på tjänstgöring och bekvämlighet i jämförelse med de värnpliktigas vanliga tjänstgöringsförhållanden. Slutligen vinnas genom förläggandet av större styrkor till en och samma plats samma ekonomiska fördelar som vid vanliga militära förläggningar.

De av vattenfallsstyrelsen anordnade arbetena, vid vilka sysselsättas en betydande del av de samvetsömma värnpliktiga, hava däremot visat sig särskilt kostsamma. Anledningen härtill är huvudsakligen, att till dessa arbeten avdelats mycket små grupper samt att de värnpliktiga varit underkastade ofta förekommande förflyttningar.

Sådana mindre företag som utgrävningarna vid Falsterbohus m. fl. platser synas revisorerna mindre lämpliga för nu ifrågavarande ändamål med hänsyn till såväl förläggningens art som de jämförelsevis dryga kostnader, som varit förenade med desamma.

De av revisorerna gjorda iakttagelserna hava, såsom nyss berörts, givit vid handen, att statens kostnader för sådana samvetsömma värnpliktiga, som i stället för tjänstgöring vid krigsmakten utföra civilt arbete för statens räkning, uppgå till betydande belopp. Dessa kostnader redovisas nu å ett flertal under fjärde huvudtiteln, avdelning Lantförsvaret, upptagna anslag, vilka i allmänhet beräknas efter ett dagkostnadspris för tjänstgöringsdag. Då emellertid åtminstone i vissa fall kostnaderna för tjänstgöringsdag för här berörda värnpliktiga uppgå till väsentligt högre belopp, än som ingår i nämnda dagkostnadsberäkning, kommer den allmänna beräkning, som ligger till grund för anslagens fastställande, att i viss mån rubbas. På grund härav och med hänsyn till behovet av att er-

hålla en fortlöpande redovisning av statsverkets kostnader för beredande av civilarbete åt samvetsömna värnpliktiga, anse sig revisorerna böra giva till känna sin uppfattning, att det måste anses önskvärt, att för framtiden samtliga här ifrågakommande kostnader upptagas å ett särskilt för ändamålet anvisat riksstatsanslag, vilket då lämpligen bör uppföras under rubriken »Gemensamma anslag» å fjärde huvudtiteln.

Yttranden i anledning av revisorernas förevarande uttalande hava avgivits av arméförvaltningen, domänstyrelsen, vattenfallsstyrelsen samt riksantikvarien (Del. II sid. 38—43).

Vad revisorerna och myndigheterna anfört rörande beredande av sysselsättning åt civilarbetarna föranleder utskottet att understryka, att nämnda värnpliktigas placering till arbete givetvis måste ske under hänsynstagande till möjligheterna av att på ort och ställe kunna till rimliga kostnader anordna en tillfredsställande förläggning samt att behörig övervakning må kunna ske. Såsom lämpliga arbeten synas i första hand böra ifrågakomma större diknings- och torrlägningsföretag. Vidare bör, såsom revisorerna anfört, i kostnadsbesparande syfte eftersträvas att till en och samma plats sammandraga största möjliga kontingent civilarbetare. Emellertid vill utskottet med tillfredsställelse konstatera de åtgärder, som, enligt vad framgår av arméförvaltningens yttrande, vidtagits i ändamål att nedbringa statsverkets utgifter för dessa värnpliktiga.

Vidkommande härefter sättet för redovisningen av kostnaderna för här ifrågakommande värnpliktiga, ansluter sig utskottet till det av revisorerna framställda och av arméförvaltningen tillstyrkta förslaget, att samtliga löpande utgifter för dessa värnpliktiga för framtiden komma att beräknas å ett särskilt riksstatsanslag under fjärde huvudtiteln.

Utskottet har icke funnit anledning tillstyrka, att riksdagen gör särskild framställning till Kungl. Maj:t i detta ärende. Emellertid har utskottet velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmäla.

5:o) **Fattigvård och barnavård för lappar.** Under socialdepartementet, § 9, hava revisorerna gjort vissa uttalanden beträffande ordnandet av den lapska fattigvården (Del I sid. 36—49).

Efter att hava lämnat en redogörelse för tidigare och nu rådande förhållanden i fråga om lapparnas fattigvård hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande.

Uppfattningen rörande en del med ordnandet av lapparnas anstaltsvård sammanhängande frågor synes i vissa avseenden hava under senare år undergått en icke oväsentlig förändring. Revisorerna syfta härvid närmast på det avsteg från hitintills tillämpade grundsatser, som skett vid lösningen av Malå sockens lappålderdomshemsfråga, ävensom på de delvis förändrade principer, som kommit till uttryck vid utformandet av den av byggnadsstyrelsen godkända planen för det tilltänkta särskilda ålderdomshemmet för lappar inom Sorsele socken.

Utskottet.

Revisorerna finna för sin del de nya rön och synpunkter, som, på sätt revisorerna i det föregående meddelat, framkommit under behandlingen av nu avsedda två byggnadsfrågor, vara förtjänta av allt beaktande. Revisorerna hava också — efter de intryck revisorerna erhållit såväl under de avlagda besöken som annorledes — kommit till den uppfattningen, att vid inrättandet av de redan färdigställda särskilda ålderdomshemmen för lappar i vissa fall anordningarna blivit alltför kostsamma. Revisorerna hava funnit det så mycket mera angeläget att tillkännagiva sin uppfattning i förevarande avseenden, som det icke torde få anses helt uteslutet, att fråga framdeles kan uppkomma om inrättande av ytterligare ett eller annat ålderdomshem för lappar.

I anslutning till vad revisorerna nu uttalat, vilja revisorerna vidare med hänsyn till det stora antal lediga vårdplatser, som synes föreligga vid en del av de redan i bruk tagna särskilda ålderdomshemmen för lappar, framhålla önskvärdheten av att det även i andra fall än beträffande Tärna socken undersökes, i vad mån det — för ernående av såväl lägre vårdkostnad för vårdtagare räknat som även ett bättre utnyttjande av dessa hem — kan vara möjligt och lämpligt att utan eftersättande av hemmens egentliga uppgift å desamma intaga jämväl andra vårdbehövande än lappar. Härvid synes det dock kunna ifrågasättas, huruvida icke vederbörande fattigvårdssamhällen för sådana vårdtagare böra få vidkännas en särskild avgift, avvägd med hänsyn till storleken av de till hemmens inrättande lämnade statsbidragen.

Yttranden hava avgivits av länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län samt av inspektören för fattigvård och barnavård (Del II sid. 43—50).

Utskottet.

Revisorerna hava ifrågasatt, huruvida icke vederbörande fattigvårdssamhällen borde för vård å lappålderdomshemmen av andra vårdbehövande än lappar få vidkännas en särskild avgift. Utskottet delar revisorernas mening härutinnan. Genom att åt kommunerna medges rätt att få använda hemmen i fråga jämväl för dylika vårdtagare beredas kommunerna härigenom en ekonomisk fördel, bland annat, därigenom att de icke behöva bekosta vård för dessa understödstagare annorstädes. Det kan därför enligt utskottets mening icke anses obilligt, att kommunerna i sådana fall erlägga någon avgift.

Då utskottet förutsätter, att vad revisorerna i detta hänseende anfört kommer under beaktande, utan att någon åtgärd från riksdagens sida behöves vidtagas, har utskottet allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

6:o) **Ersättning till vikarie för häradsskrivare under viss ledighet.** Under socialdepartementet, § 10, hava revisorerna till behandling upptagit frågan om ersättning till vikarie för häradsskrivare under viss ledighet (Del I sid. 49—54).

Revisorerna hava erinrat därom, att 1933 års riksdag i skrivelse nr 393 förklarar, bland annat, att riksdagen medgav, att häradsskrivare finge tillsvidare utan kostnad för statsverket årligen erhålla ledighet för enskilda angelägenheter under viss angiven tid, med rätt för honom att uppbära samtliga de med tjänsten förenade inkomsterna med undantag för den del därav, vilken enligt träffad överenskommelse skulle utgå till vikarien. Revisorerna hava emellertid påvisat, att utöver nämnda ersättning i anledning av vissa efter meddelandet av ovanberörda riksdagsbeslut utfärdade bestämmelser till vikarier utgått jämväl vikariatsersättning av statsmedel dels från anslaget till befattningshavare vid länsstyrelserna, dels ock från anslaget till vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna.

Revisorerna hava gjort följande uttalande.

Såsom av den gjorda utredningen framgår, har riksdagens avsikt varit, att ifrågasättande ledighet icke skulle medföra någon kostnad för statsverket. Under erinran om vad sålunda förekommit vilja revisorerna ifrågasätta, huruvida icke bör tagas under övervägande frågan om utfärdande av nya bestämmelser i ämnet, som bättre stå i överensstämmelse med riksdagens ovanberörda beslut i nämnda hänseende.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd samt förklaringar av länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus och Göteborgs och Bohus län (Del II sid. 51—63).

Såväl statskontoret som allmänna civilförvaltningens lönenämnd hava ansett ändring eller förtydligande av de i ämnet meddelade bestämmelserna böra vidtagas.

Såsom revisorerna framhållit, utgår enligt i ämnet utfärdade bestämmelser i vissa fall av statsmedel ersättning till vikarie för häradsskrivare, som åtnjuter semester. I riksdagens år 1933 avlätna skrivelse nr 393 förutsattes emellertid, att statsverket icke skulle genom beredande åt häradsskrivare av förmånen av semester åsamkas några kostnader. Utskottet finner därför i likhet med revisorerna påkallat, att nya bestämmelser i ämnet utfärdas, vilka bättre stå i överensstämmelse med riksdagens ovanberörda beslut i förevarande hänseende.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande frågan om vidtagandet av sådana jämkningar i nu gällande bestämmelser rörande ersättning till vikarie för häradsskrivare under viss ledighet, att bestämmelserna komma att stå i bättre överensstämmelse med 1933 års riksdag i dess skrivelse nr 393 meddelade beslut.

Utskottet.

7:o) Av vissa befattningshavare i byggnadsstyrelsen innehavda enskilda arkitektuppdrag. Under kommunikationsdepartementet, § 12, hava revisorerna uttalat sig rörande omfattningen av den enskilda arkitektverksamhet, som vissa byggnadsstyrelsens tjänstemän bedrivit vid sidan av tjänsten (Del I sid. 68—73).

Revisorerna hava inledningsvis erinrat därom, att i kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 272) angående utsträckt tillämpning av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen m. m., stadgas i avdelning B mom. 14 beträffande byggnadsstyrelsen följande:

Med ordinarie befattning må ej förenas sådant enskilt arkitektuppdrag, som, vad angår chefen, Kungl. Maj:t och, vad angår annan befattning, styrelsen finner inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket.

Revisorerna hava vidare framhållit, att den föreliggande frågan varit upptagen till behandling av 1931 års revisorer. I anledning av den då framställda anmärkningen anförde statsutskottet bland annat, att av revisorernas uttalande framginge, att i vissa fall, då tjänsteman vid byggnadsstyrelsen åtagit sig privata uppdrag, det av dem därvid utförda arbetet senare blivit föremål för granskning inom den byrå, där vederbörande haft sin tjänstgöring förlagd. Utskottet hade ställt sig synnerligen betänksamt inför ett dylikt förfaringssätt, som enligt utskottets mening måste betecknas såsom olämpligt. Såsom av revisorerna vidare framhållits, hade inom byggnadsstyrelsen gjorts gällande, att det i ovan nämnda författningsrum i avlöningsreglementet föreskrivna anmälnings-systemet icke innebure skyldighet för befattningshavare att från fall till fall inhämta vederbörligt tillstånd till innehav av enskilt arkitektuppdrag, utan att ett för visst uppdrag lämnat dylikt tillstånd finge anses hava generell innebörd. Denna av byggnadsstyrelsen företrädde uppfattning, som jämväl komme till uttryck i styrelsens i ärendet avgivna förklaring, kunde utskottet icke dela, utan ansåge för sin del, att medgivande borde inhämtas i varje särskilt fall. Med tillkännagivande av den ståndpunkt, utskottet intoge beträffande ärendet, hade utskottet velat vad sålunda förekommit för riksdagen omförmäla. Ärendet föranledde icke någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Härefter hava revisorerna lämnat en redogörelse över de enskilda arkitektuppdrag, som under budgetåren 1931/1932, 1932/1933 och 1933/1934 innehafts av byggnadsstyrelsens chef och övriga befattningshavare i styrelsen samt i anslutning härtill gjort följande allmänna uttalande.

Såvitt revisorerna kunna finna har någon avsevärdare minskning i omfattningen av ifrågavarande privata uppdrag, efter frågans behandling av 1931 års revisorer, icke inträtt. Den enda förändring som inträffat synes vara att vad byråchefer och intendenten beträffar en viss frivillig övervakning av nytillkommande uppdrag kommit till stånd. I anledning

av vad nyssberörda revisorer och statsutskottet vid 1932 års riksdag anfört har nämligen generaldirektören uttalat en önskan att nämnda tjänstemäns privata uppdrag skola för honom anmälas. I fråga om generaldirektörens egna uppdrag synes däremot icke någon förändring hava inträtt.

Vad 1931 års revisorer anfört rörande olämpligheten av att tjänstemännen åtaga sig privata uppdrag, vilka i en eller annan form kunde bliva föremål för byggnadsstyrelsens prövning, torde alltjämt äga giltighet.

Enligt revisorerernas mening kan det alltjämt ifrågasättas, huruvida ej nämnda, vid sidan av tjänsten bedrivna verksamhet förekommer i en utsträckning, som ej är förenlig med statens intresse. Det synes revisorererna tvivelaktigt, huruvida någon effektiv ändring i ovanberörda förhållande kan förväntas komma till stånd, förr än generaldirektören och byråcheferna i detta ämbetsverk förpliktas att inhämta Kungl. Maj:ts tillstånd till innehav av enskilda uppdrag.

Revisorerna hava ansett sig böra bringa vad sålunda förekommit till riksdagens kännedom.

Förklaring har avgivits av byggnadsstyrelsen (Del II sid. 86), som bifogat ett av generaldirektören I. Tengbom avgivet särskilt yttrande, varjämte yttrande avgivits av allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Såsom av revisorererna anförts, framhöll statsutskottet vid 1932 års riksdag i anledning av vissa av 1931 års revisorer framställda anmärkningar i fråga om vissa befattningshavares hos byggnadsstyrelsen enskilda arkitektuppdrag dels olämpligheten av att tjänstemännen åtago sig privata uppdrag, vilka i en eller annan form kunde bliva föremål för byggnadsstyrelsens prövning, dels ock angelägenheten av att i fråga om mottagandet av enskilda uppdrag vederbörande inhämtade medgivande härtill i varje särskilt fall.

Enligt vad som framgår utav den av revisorererna nu verkställda utredningen, synas några väsentliga förändringar i berörda förhållanden icke hava inträtt. Utskottet har därför ansett sig böra ånyo fästa uppmärksamheten härpå. Vad särskilt beträffar anmälningsskyldigheten i fråga om de enskilda arkitektuppdragen har byggnadsstyrelsens chef, såsom av den av honom lämnade förklaringen framgår, överenskommit med byggnadsråden, att dessa skulle lämna honom uppgift om deras privata arkitektverksamhet samt även anmoda vederbörande intendent att lämna dylika uppgifter. På sätt allmänna civilförvaltningens lönenämnd anfört är frågan om befattningshavares rätt att mottaga uppdrag vid sidan av tjänsten föremål för Kungl. Maj:ts övervägande i anledning av de förslag, 1928 års lönekommitté framlagt. Då utskottet förutsätter, att frågan om den ordning, i vilken ledamot av byggnadsstyrelsen skall anmäla innehavda privatuppdrag, i nämnda sammanhang jämväl kommer under omprövning, anser sig utskottet nu allenast böra vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

Utskottet.

8:o) **Av Stockholms stad utförda gatuarbeten för djurgårdskommissionens räkning.** Under kommunikationsdepartementet, § 13, hava revisorerna framställt vissa anmärkningar mot vissa av djurgårdskommissionen handlagda ärenden rörande ersättning för gatuarbeten (Del I sid. 73—84).

Revisorerna hava inledningsvis erinrat därom, att, då stadsplan av Kungl. Maj:t den 15 december 1911 fastställdes för vissa delar av norra Djurgården, detta skedde efter med Stockholms stad träffad överenskommelse enligt av Stockholms stadsfullmäktige genom beslut den 1 april 1905 uppställda villkor med av stadsfullmäktige den 19 september 1910 beslutade eftergift i visst avseende.

Efter att hava erinrat om villkoren för stadsplanens genomförande hava revisorerna meddelat, att de funnit anledning att närmare granska till Stockholms stads gatukontor gjorda utbetalningar för djurgårdskommissionens räkning. Av en utav revisorerna uppgjord sammanställning framgå de ersättningar för gatuarbeten, som statskontoret under tiden 1 januari 1921—30 juni 1931 utbetalat till gatukontoret, efter det ersättningsbeloppen av djurgårdskommissionen godkänts. Revisorerna hava framhållit, att räkningarna äro synnerligen summariska och att specifikationer, såvitt revisorerna kunnat finna, icke bilagts räkningarna.

Revisorerna hava sammanfattat sina iakttagelser i följande allmänna uttalande.

Under § 19 av sin berättelse lämnade 1923 års revisorer en redogörelse för djurgårdskommissionens verksamhet under åren 1912—1922 samt meddelade samtidigt vissa uppgifter rörande kommissionens tillkomst och uppdrag. Det hade väckt revisorernas uppmärksamhet, att kostnaderna för de av kommissionen ombesörjda, av Stockholms stad på statens bekostnad utförda gatuarbetena blivit påfallande höga. Enligt vad revisorerna inhämtat hade kommissionen vid upprepade tillfällen sökt att nedbringa dessa kostnader, men hade från stadens sida med stöd av den träffade överenskommelsen gjorts gällande, att staden ägde ovillkorlig rätt att på sätt, den funne lämpligt, utföra dessa gatuarbeten och bestämma vilket slag av permanent beläggning, som borde förekomma i gatorna inom området.

I anledning av motioner vid 1925 års riksdag, däri hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om föranstaltande av utredning beträffande gällande avtal och uppgörelse av ekonomisk inbörd mellan staten och Stockholms stad samt i vad mån det ur statsverkets intressesynpunkt kunde vara önskvärt och möjligt att vinna ändring i nämnda överenskommelser, framhöll riksdagen i skrivelse nr 264, att förutom avståendet av den mark, som utlagts till gator och allmänna platser inom det till exploatering upplåtna området, kronan hade måst ikläda sig ytterligare betungande förbindelser på grund av ovannämnda år 1905 träffade överenskommelse. Sålunda hade de kostnader, kronan måst nedlägga för iordningställande av gator och allmänna platser, varit högst betydande. I detta avseende vore särskilt att märka, att den staden genom överenskommelsen lämnade uppgiften att å kronans bekost-

nad förse gatorna med permanent beläggning kommit att i praktiken föranleda, att avsevärda utgifter ålagts kronan. Såsom exempel härpå kunde omnämnas, att kronans kostnader för utförande av permanent beläggning med tuktad gatsten å Karlaplan dragit en sammanlagd kostnad av 250,000 kronor.

Den av revisorerna nu verkställda undersökningen synes giva vid handen, att en icke oväsentligt bidragande orsak till djurgårdskommissionens sålunda redan tidigare påtalade stora utgifter för ifrågavarande gatuarbeten varit att söka däri, att kronan debiterats kostnader för arbeten, vilka rätteligen bort gäldas av staden, exempelvis kostnader för gatuunderhåll ävensom kostnader för iordningställandet av vissa parker och planteringar. Stöd för sin uppfattning att sådana kostnader rätteligen bort bäras av staden hava revisorerna funnit jämväl däri, att stadens myndigheter godkänt de anmärkningar, som under senaste åren från kronans sida framställts mot debiteringar för arbeten av enahanda art. Det förefaller också anmärkningsvärt, att kronans vederbörande organ synas hava, fränsett de senaste åren, godkänt stadens räkningar, utan att dessförinnan hava med stöd av infortrade specifikationer vederbörligen granskat de i räkningarna ingående särskilda posterna, exempelvis beträffande gatubeläggningsarbeten. Det vill synas revisorerna, som om vad 1923 års revisorer och 1925 års riksdag anført beträffande de höga kostnaderna för de av djurgårdskommissionen ombesörjda gatuarbetena i alldeles särskild grad bort föranleda vederbörande att underkasta de av staden för gatuarbetena gjorda debiteringarna en ingående granskning.

Vad i ärendet förekommit giver revisorerna anledning påfordra en grundlig undersökning, i vad mån Stockholms stad debiterat kronan kostnader för andra arbeten än dem, som det avtalsenligt ålegat kronan att gälda. Även bör utredas, huruvida vederbörande, som haft att före likvideringen å kronans vägnar granska ifrågavarande räkningar, icke tillbörligen hävdadt kronans rätt och intressen gent emot Stockholms stad.

De i nu omhandlade avseenden vidtagna åtgärderna hava revisorerna funnit vara av den synnerligen anmärkningsvärda beskaffenhet, att de velat för riksdagen omförmäla vad sålunda förekommit.

Förklaring har avgivits av djurgårdskommissionen, som bilagt en av dess verkställande ledamot, översten I. Petersson, avlämnad redogörelse (Del II sid. 92—103).

Av vad som i detta ärende anförts och genom de upplysningar, som utskottet under hand införskaffat, har utskottet kommit till den uppfattningen, att ytterligare utredningar rörande de av revisorerna berörda förhållandena mellan djurgårdskommissionen och Stockholms stad böra ske för erhållande av den bättre överblick rörande utbetalningarna till Stockholms stad för gatuarbeten, som måste anses erforderlig för att utskottet skulle kunna taga ställning till dessa spörsmål. Med hänsyn härtill måste utskottet finna det vara önskvärt, att den av 1934 års statsrevisorer påbörjade granskningen fullföljes av de för innevarande års

Utskottet.

revisionsförrättning valda statsrevisorerna. Sedan granskningen på föreliggande område sålunda slutförts, lära större möjligheter finnas att bedöma de ovan behandlade spörsmålen. Under återopande av vad här anförts har utskottet för närvarande allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

9:o) **Automobilbesiktningstväsendet.** Under kommunikationsdepartementet, § 14, hava revisorerna till behandling upptagit frågan rörande automobilbesiktningstväsendet (Del I sid. 84—100).

Efter att hava redogjort för det nuvarande besiktningstväsendets organisation hava revisorerna lämnat en sammanställning rörande såväl statsverkets inkomster från och utgifter för motorfordonsbesiktningen under de senaste tre budgetåren som besiktningstväsendets inkomster under år 1933 av förrättningsavgifter enligt § 2 i kungörelsen nr 353/1930 samt ersättningar under budgetåret 1933/1934 enligt § 3 i samma kungörelse.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande.

Av den här ovan lämnade redogörelsen framgår, att — i motsats till vad från början torde hava varit meningen — statsverkets inkomster från besiktning av motorfordon icke längre täcka utgifterna för denna besiktning. Underskottet är visserligen icke betydande och kan måhända till någon del tillskrivas den samtidigt rådande depressionen med därav föranledd reducering av motorfordonsbeståndet. Oavsett denna omständighet hava revisorerna ansett sig böra undersöka huruvida icke utgifterna för besiktningstväsendet kunna i något hänseende nedbringas och hava därvid i första hand tagit under övervägande, om icke utgifterna för den flygande besiktningen, vilka för närvarande uppgå till omkring 25,000 kronor årligen, kunna minskas eller rent utav inbesparas genom en förändring av organisationsformen. En överflyttning av detta slag av besiktning till exempelvis statspolisen synes motiverad. Såsom förut nämnts angavs redan vid statspolisens inrättande biträdandet vid trafikkontrollen som en av dess blivande uppgifter. Den flygande besiktningen lär i regel icke kräva större apparat eller fackkunskap än att en motoriserad poliskår, som bibragts visst mått av motorkännedom, kan utföra densamma. Tillsyn av bromsar och andra säkerhetsanordningar ävensom av ratt, belysningsanordningar o. s. v. jämte ett enklare körprov torde i regel vara, vad man kan kräva vid dylik tillsyn, därest man beaktar lagens krav på nödig hänsyn till motortrafiken. Skulle i något fall större sakkunskap befinnas nödig än den, som den inspekterande statspolisen besitter, torde hänvisning av denna kunna ske till undersökning hos mera kvalificerad myndighet, exempelvis automobilbesiktningstjänsten. Någon nämnvärd ökning av kostnaden för statspolisen genom förläggandet dit av dylika besiktningar torde ej behöva uppstå.

Några mindre betydande ändringar i gällande författningar i syfte att undanröja ovan relaterade missförhållande, som ligger i dualismen mellan statspolis och lokalpolismyndighet, är emellertid en förutsättning för genomförandet av en sådan reform.

En ytterligare besparing i utgifterna för besiktningsväsendet synes kunna vinnas genom ändrade bestämmelser för beräkning av ersättning till vikarie för besiktningsman. Såsom av den tidigare lämnade redogörelsen framgår kunna de nuvarande bestämmelserna i ämnet icke anses tillfredsställande, då statsverkets inkomster av förrättningsavgifter i vissa fall gjorts beroende av huruvida och i vilken omfattning vikarie anlåtats av besiktningsman. Det synes revisorerna ej obilligt, att om samma besiktningsmannabefattning under ett kalenderår uppehålles av flera personer, statsverkets andel i avgifterna i regel beräknas såsom om tjänsten uppehållits av endast en person.

Revisorerna vilja i detta sammanhang även beröra ett spörsmål, som visserligen icke äger direkt samband med nu förevarande frågor, men ändock torde vara värt beaktande. Ett flertal besiktningsmän åtnjuta nämligen samtidigt avlöning från statsverket i annan form, exempelvis i egenskap av befattningshavare på övergångsstat eller såsom pensionärer. Enligt revisorernas mening böra personer, som i annan form åtnjuta avlöning av statsmedel, i överensstämmelse med vad i sådant avseende gäller på andra områden av statsförvaltningen, exempelvis domänverket, få vidkännas någon reducering i nämnda avlöning.

I det ovan anförda hava revisorerna framhållit vissa önskemål, vilka närmast avse smärre förändringar för tillgodoseende av statsverkets intresse inom ramen för den nuvarande besiktningsmannaanorganisationen. Vid tidigare utredningar ifråga om revision av motorfordonsförordningen m. m. har emellertid framhållits, att man befunno sig i en hastig utveckling och att man förutsett att ändringar i organisationsformer och dylikt skulle framdrivas av utvecklingen själv. De senare åren hava även medfört en genomgripande förändring av motorfordonsbeståndet i riktning mot standardisering och ökad trafikduglighet. På grund härav och då revisorerna i det föregående föreslagit avlyftande av viss del av besiktningsmannens arbetsbörda, anse sig revisorerna böra ifrågasätta, huruvida icke tidpunkten redan nu är inne för en omgestaltning av besiktningsmannainstitutionen i sin helhet. Att i detta sammanhang ingå på övriga detaljer ifråga om en sådan omorganisation anse sig revisorerna sakna anledning. Dock må framhållas, att det icke synes uteslutet, att avsevärda besparingar kunna vinnas för det allmänna genom en förenkling av besiktningsmannainstitutionen utan att trafiksäkerhetens krav eftersättas.

Då revisorerna måste ur såväl statens som de enskilda medborgarnas intresse tillmäta frågan om automobilbesiktningsväsendets rationella ordnande stor betydelse, hava de funnit sig böra för riksdagen framlägga sina synpunkter i detta ärende.

Yttranden hava avgivits av statskontoret, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser samt statspolisintendenten (Del II sid. 103—178).

På sätt framgår av föredragande departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 22 februari 1935, har inom sagda departement under hösten 1934 igångsatts utredning i syfte att för ernående av större trafiksäkerhet åstadkomma ökade möjligheter till övervakning av motorfordonstrafiken, särskilt å landsbyg-

Utskottet.

den, och i sammanhang därmed en undersökning angående lämpligheten av viss omorganisation av automobilbesiktningsväsendet. Resultatet av nämnda utredningar hava sammanfattats i en promemoria, som för yttrande utsänts till vissa myndigheter. Efter att hava erinrat om innehållet i nämnda promemoria och med förmälan vad revisorerna under förevarande paragraf anført, har departementschefen funnit de spörsmål, som framkommit i revisorernas uttalande, samt de synpunkter, som det i promemorian förordade förslaget innefattade, böra med hänsyn till innehållet i yttranden, som däröver avgivits, för vinnande av en allsidig belysning bliva föremål för ytterligare utredning. Med anledning härav har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för kommunikationsdepartementet att tillkalla tre personer för att såsom sakkunniga inom nämnda departement, med beaktande av vad ovan anförts, biträda med verkställande av fortsatt utredning i fråga om åtgärder för åstadkommande av en ökad kontroll såväl å motorfordonsbeståndet som å motortrafiken över huvud m. m. Då av vad ovan anförts framgår, att de av revisorerna berörda frågorna redan blivit föremål för utredning från Kungl. Maj:ts sida, har utskottet allenast ansett sig böra vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

10:o) **Stämpelbeläggning av resolutioner jämlikt 54 § 7 st. väglagen.** Under kommunikationsdepartementet, § 16, hava revisorerna meddelat, att de vid granskning av vägdistriktens räkenskaper uppmärksammat, att vissa länsstyrelser stämpelbelagt de resolutioner, varigenom fastställelse meddelas å vägstämmornas beslut rörande årsarvoden åt vissa ledamöter av vägstyrelserna (Del I sid. 101—103).

Revisorerna hava inledningsvis erinrat därom, att i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften återfinnes i kapitlet »om stämpel till statsmyndigheternas expeditioner» under 7 § följande stadgande:

»— — — Dessutom äro från stämpelavgift enligt detta kap. befriade:

— — — — —
kommuner och väghållningsdistrikt i mål och ärenden rörande de allmänna vägarna och deras underhåll, jämväl vintertid;

— — — — —
Till belysande av stadgandets närmare innebörd hava revisorerna omnämnt, huru detta tillkommit, samt i anslutning härtill gjort följande allmänna uttalande.

Av ovanstående utredning torde, såvitt revisorerna kunna finna, med tydlighet framgå, att författningens mening varit, att kommuner och väghållningsdistrikt i alla frågor, av vad slag de vara må, rörande vägväsendet, skola åtnjuta stämpelfrihet. Att denna tolkning är riktig torde

för övrigt vad beträffar resolutioner angående fastställelse å beslut om vägstyrelseledamöters arvoden ligga i sakens natur. Bestämmelsen om sådan underställning är ju tillkommen i det allmännas intresse som ett skydd mot alltför rundligt tilltagna arvoden. Härtill kommer vidare att avgiften för stämpeln i detta fall ingår bland de kostnader, för vilka distriktet erhåller statsbidrag. Om stämpel i dylikt fall skulle utgå, komme staten att själv få betala 75—85 procent av den till statsverket inflytande stämpelavgiften.

Revisorerna hava ansett sig böra fästa riksdagens uppmärksamhet på vissa länsstyrelser ovan påtalade förfaringssätt och vilja för sin del ifrågasätta, huruvida icke stadgandet i 7 § stämpelförordningen till undvikande av misstolkningar bör förtydligas, förslagsvis på det sätt, att kommuner och väghållningsdistrikt förklaras befriade från stämpel i alla mål och ärenden rörande vägväsendet.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och riksräkenskapsverket (Del II sid. 182), vilka båda myndigheter intet haft att erinra mot att stadgandet i fråga förtydligades, på sätt revisorerna föreslagit.

I likhet med revisorerna anser utskottet, att meningen med den genom förordningen den 19 november 1914 under 7 § meddelade bestämmelsen om befrielse för kommuner och väghållningsdistrikt från stämpelavgift i mål och ärenden rörande de allmänna vägarna och deras underhåll varit den, att kommuner och väghållningsdistrikt i alla frågor, av vad slag de vara må, rörande vägväsendet, skulle åtnjuta stämpelfrihet. Såsom emellertid revisorerna påvisat har sagda bestämmelse av vissa länsstyrelser tolkats annorlunda. Utskottet finner det därför erforderligt, att stadgandet i fråga förtydligas på sätt revisorerna föreslagit.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om, att ett förtydligande sker av föreskriften i 7 § stämpelförordningen, så att därav otvetydigt framgår, att kommuner och väghållningsdistrikt skola vara befriade från stämpelavgift i alla mål och ärenden rörande vägväsendet.

11:o) **Vägförbättringsarbetens utförande på underhållskonto.** Under kommunikationsdepartementet, § 18, hava revisorerna meddelat, att de vid granskningen av vissa väghållningsdistrikts räkenskaper uppmärksammat, att förbättringsarbeten i betydande utsträckning utförts på underhållskontot (Del I sid. 105—107).

Revisorerna hava vidare meddelat, att bestämmelserna om dylika arbetens utförande på nämnda konto återfinnas i de vid Kungl. Maj:ts kungörelse den 22 oktober 1927 angående dispositionen av anslag till bidrag

till vägunderhållet på landet m. m. fogade anvisningarna enligt med däri den 21 maj 1931 (S. F. S. nr 230) vidtagna ändringar.

Enligt dessa anvisningar må vid bestämmandet av de kostnader, som skola tjäna till underlag för tillmätandet av ifrågavarande bidrag såsom vägunderhåll icke upptagas förbättringsarbeten; dock att smärre dylika arbeten, vilkas utförande utan uppskov prövas påkallat av trafik-säkerhetshänsyn eller vilkas verkställande av ekonomiska skäl eller eljest finnas böra lämpligen ske i samband med vissa underhållsarbeten, må räknas såsom underhåll, under förutsättning, att, där ej fråga är om förbättringsåtgärd av helt obetydlig omfattning, före arbetets påbörjande vederbörande länsstyrelses medgivande till utförande av detsamma inhämtats.

För att kunna bilda sig en uppfattning om den utsträckning, i vilken dylika å underhållets konto förda förbättringsarbeten förekomma, hava revisorerna från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen införskaffat vissa uppgifter, vilka omfatta samtliga med vederbörligt tillstånd under åren 1932—1934 utförda arbeten av ifrågavarande art. Uppgifterna hava av revisorerna sammanställts i tabellarisk form, varav framgår, att avsevärda belopp använts för här ifrågavarande förbättringsarbeten. Tabellen utvisar vidare, att vissa länsstyrelser, exempelvis länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Jämtlands, Norrbottens och framför allt Västerbottens län, givit tillstånd till förbättringsarbetens utförande på underhållskontot i långt större utsträckning än de andra.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande.

Då det enligt väglagen utgående underhållsbidraget (det s. k. 30 procentbidraget) avdrages från det för fördelning disponibla automobilskattemedelsbeloppet, innan medlen fördelas å städer och landsbygd, komma städernas och landsbygdens totala andelar att minskas genom förbättringsarbetens inräknande bland underhållskostnaderna. Då vidare det av automobilskattemedel direkt utgående underhållsbidraget (det s. k. 45 procentbidraget) och det tillfälligt extra tilläggsbidraget avdragas, innan landsbygdens återstående andel fördelas å de olika länsfönderna, bliva de till förbättringsarbeten egentligen avsedda medlen ytterligare reducerade. Ett alltför vidsträckt bruk av länsstyrelsernas rätt att meddela tillstånd av här ifrågavarande art blir sålunda till direkt förfång för de övriga länen. Revisorerna finna det därför angeläget, att åtgärder vidtagas i syfte att åstadkomma en jämnare och mera rättvis avvägning av länens rätt att få vägförbättringar utförda med för underhåll egentligen avsedda medel. Detta syfte skulle kunna ernås genom att länsstyrelsernas ovanberörda befogenhet att meddela tillstånd i angivna hänseende överflyttades till det centrala ämbetsverket, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. En annan utväg vore, att Kungl. Maj:t vid fördelningen av till förfogande stående utjämningsandel toge hänsyn till den omfattning, i vilken vederbörande länsstyrelser begagnat sig av ovan berörda befogenhet.

Revisorerna hemställa, att riksdagen måtte vidtaga åtgärder till anvisande av rättelse i ovan påtalade missförhållanden.

Yttranden hava avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt länsstyrelserna i Malmöhus, Västerbottens och Norrbottens län (Del II sid. 183—198).

Den av revisorerna verkställda utredningen giver vid handen, att genom beslut av vissa länsstyrelser vägförbättringsarbeten i betydande utsträckning utförts på underhållskontot. Då det sålunda tillämpade förfaringssättet länder till direkt förfång för övriga länsstyrelser i form av minskade länsfonder av automobilskattemedel, ansluter sig utskottet till revisorernas mening, att ändring i påtalade missförhållande bör komma till stånd. Utan att här ingå på de olika förslag, som av revisorerna och väg- och byggnadsstyrelsen framlagts för vinnande av rättelse i berörda avseende, vill utskottet framhålla angelägenheten av att denna fråga bliver föremål för utredning i syfte att enhetlighet och likformighet åvågas bringas på förevarande område.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte att vid beslut om utförandet av vägförbättringar med för underhåll egentligen avsedda medel i möjligaste mån enhetliga grunder vinna tillämpning.

12:o) **Enskilda vägar intagna till allmänt underhåll.** Under kommunikationsdepartementet, § 20, hava revisorerna gjort vissa erinringar beträffande de tillämpade principerna för intagandet av enskild väg till allmänt underhåll (Del I sid. 118 och 119).

I syfte att erhålla närmare kännedom om den utsträckning, i vilken enskilda vägar intagas till allmänt underhåll, hava revisorerna från länsstyrelserna infordrat uppgifter i detta hänseende, vilka av revisorerna sammanställts i en tablå. Av tablån framgår, att under treårsperioden 1931—1933 1,210 kilometer enskilda vägar indömts till allmänt underhåll ävensom att i fråga om de olika länen enskilda vägar intagits i högst olika omfattning.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande.

Såvitt revisorerna kunna finna hava länsstyrelserna i sina beslut om intagande av enskild väg till allmänt underhåll tillämpat skilda principer. Det torde knappast kunna förnekas, att nu gällande bestämmelser giva länsstyrelserna möjlighet att behandla ärenden av ifrågavarande art efter mer eller mindre subjektiva grunder. Vid dylika ärendens handläggning torde sålunda förekomma, att eftergifter göras med tanke på de enskilda vägintressenternas ekonomi, så att exempelvis fordringarna på vägens ställande i lagligt skick före dess intagande till allmänt underhåll i viss mån eftergivnas. Hänsynstagande till de enskilda vägintressenterna och vissa lokala förhållanden hava också föranlett, att länen utvisa skiljaktigheter i nämnda hänseende, vilket framgår av den ovan intagna tablån.

Det är enligt revisorernas mening nödvändigt, att länsstyrelserna underkasta frågorna om intagandet av enskilda vägar till allmänt underhåll det noggranna överbäggande, som påkallas i betraktande av frågornas vikt i ekonomiskt hänseende och ur allmänna synpunkter. I enlighet med föreskrifterna i gällande väglag böra givetvis undersökningar verkställas rörande det trafikbehov, vägen har att fylla. Detta behov bör bedömas efter samma grunder, som tillämpas vid tillkomsten av ny väg. Även om inom skilda delar av landet olika fordringar torde böra uppställas på vägens byggnadssätt och beskaffenhet och trafikbehovet givetvis ej kan bedömas efter för hela landet ensartade grunder, måste dock en förutsättning vara, att vägen skall befinna sig i ett mot trafikbehovet svarande skick, innan den övertages till allmänt underhåll. Att denna förutsättning föreligger bör — vilket under nuvarande förhållanden icke alltid lär ske — konstateras av vederbörande vägingenjör, som sålunda skall besiktiga och godkänna vägen, innan länsstyrelsens beslut meddelas om dess övertagande till allmänt underhåll.

Med hänsyn till statsverkets intressen är det enligt revisorernas mening angeläget, att spørsmålet rörande enskild vägs intagande till allmänt underhåll av Kungl. Maj:t underkastas en ingående och allsidig prövning.

Yttrande har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (Del II sid. 198 och 199).

Utskottet. Av vad revisorerna anfört synes framgå, att länsstyrelserna i sina beslut om intagande av enskild väg till allmänt underhåll tillämpat skilda förfaringssätt och därvid bedömt dessa frågor efter mer eller mindre subjektiva grunder. Visserligen kunna med hänsyn till lokala och andra förhållanden några för hela riket ensartade regler för dessa frågor bedömande knappast tillämpas, men utskottet anser det vara ur statsverkets intresse av vikt, att bestämmelser utfärdas, som angiva de principiella förutsättningarna för enskild vägs förändring till allmän. Utskottet finner detta spørsmål vara av den betydelse, att det bör göras till föremål för en ingående prövning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t ville underkasta frågan om förutsättningarna för intagande av enskild väg till allmänt underhåll en ingående prövning.

13:o) **Ombyggnad av väg i södra Vadsbo härads väghållningsdistrikt.** Under kommunikationsdepartementet, § 25, hava revisorerna framställt anmärkning rörande handläggning av visst vägärende inom södra Vadsbo härads väghållningsdistrikt (Del I sid. 129—132).

Revisorerna hava meddelat, att efter infordrande av anbud å ifrågasvarande vägarbete hade, av 6 inkomna anbud, de lägsta å respektive 46,830 kronor och 44,748 kronor inkommit från aktiebolaget C. J. Åberg,

Skövde och Liss Nyström, Timmersdala. Sedan emellertid länsstyrelsen i Skaraborgs län på yrkande av vägingenjören förordnat, att vägen ifråga skulle byggas 6 meter bred, d. v. s. bredare än ursprungligen ämnats, hade reviderat kostnadsförslag inforrats från Nyström och aktiebolaget C. J. Åberg med begäran om uppgift å den merkostnad, som uppstode på grund av länsstyrelsens ändringsbeslut. Nyström hade därvid inkommit med anbud å 13,000 kronor och bolaget å 12,000 kronor. Då de av dessa firmor tidigare lämnade anbuden sammanräknades med de för merkostnaden ingivna, blev den totala anbudssumman för Nyström 57,748 kronor och för aktiebolaget C. J. Åberg 58,830 kronor. Arbetsdirektionen beslöt antaga det av Nyström ingivna anbudet, vilket beslut insändes till länsstyrelsen för godkännande. Efter inhämtande av yttrande från vägingenjören beslöt länsstyrelsen godkänna det av aktiebolaget C. J. Åberg inlämnade anbudet å sammanlagt 58,830 kronor.

Med förmälan att länsstyrelsen sälunda godkänt för företaget en firma, vars anbud icke antagits av vägdistriktets organ, hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande.

Såvitt revisorerna kunna finna hava vid ifrågavarande vägärendes handläggning felaktigheter blivit begångna såväl av arbetsdirektionen som av vägingenjören och länsstyrelsen.

I sitt ovanberörda yttrande förklarade vägingenjören anbudsgivaren Nyström inkompetent som vägbyggare. Enligt vad revisorerna inhämtat har emellertid Nyström tillsammans med vägbyggmästaren J. M. Grahm, vilken, enligt Nyströms försäkran, även skulle hava varit Nyströms sakkunnige kompanjon vid omläggningen av vägen Rör—Råstad—Tidavad, godkänts som entreprenör för ett annat vägföretag inom samma härad, nämligen omläggning av landsvägen Ek—Låstad, vilken omläggning betingade en kostnad av 82,183 kronor. Detta arbete av Nyström och hans kompanjon har enligt erhållen uppgift utförts på ett synnerligen förtjänstfullt sätt. Vägingenjörens åsikt att Nyström och hans kompanjon varit inkompetenta som vägbyggare torde under sådana förhållanden hava varit förhastat.

Vad åter beträffar vägdirektionens åtgärder synes, sedan länsstyrelsen beslutat att vägen skulle utbyggas till en bredd av 6 meter, direktionen hava bort antingen utlysa ny entreprenad eller också giva *samtliga* de sex entreprenörer, som inkommit med anbud till den 1 november 1930, tillfälle att inkomma med nya anbud. Som förhållandena i detta fall utvecklade sig förelåg faktiskt anbud endast från en entreprenör.

I fråga om länsstyrelsens åtgöranden vilja revisorerna erinra, att frågan om beskaffenheten av den prövning, som enligt väglagen åligger vederbörande myndigheter, har varit föremål för undersökning, bland andra, av de inom kommunikationsdepartementet tillkallade utredningsmän, vilka i sitt den 23 december 1932 avgivna betänkande med förslag om omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen jämte därmed sammanhängande spörsmål anförde bland annat följande.

»Infordrande och prövning av anbuden bör liksom nu ske genom försorg av vägstyrelsen, som godkänner anbudet för sin del, dock under förutsättning av vederbörande myndighets godkännande. Anbudsförfarandet och godkännandet av entreprenör skola underställas den centrala myndighe-

tens prövning ifråga om större broar och varaktiga beläggningar samt länsstyrelsens prövning ifråga om rena vägarbeten. Denna prövning innebär emellertid icke, att det är myndigheten, som godkänner anbudet och antager entreprenören, utan är endast en prövning, att anbudsinfordrandet skett efter riktiga grunder och entreprenören kan såsom sådan godtagas. Dessutom bör myndigheten givetvis äga tillse, att vid granskning av anbudena *skälig* hänsyn tagits till tekniska och ekonomiska synpunkter. Det är således icke myndigheten utan vägstyrelsen såsom representant för byggherren, vägdistriktet, vilken antager entreprenören och avslutar kontrakt om arbetets utförande.»

I det föreliggande fallet har länsstyrelsen såsom entreprenör för företaget godkänt en firma, som icke blivit av vägdistriktets organ, i detta fall arbetsdirektionen, såsom entreprenör antagen. Länsstyrelsen hade i sakens läge vid beslutets fattande med sina utgångspunkter allenast bort förklara att den av arbetsdirektionen antagna entreprenören icke kunde av länsstyrelsen godkännas. Sedan hade det tillkommit direktionen att fatta nytt beslut i frågan och underställa detsamma länsstyrelsens prövning.

Revisorerna finna länsstyrelsens förfarande i detta vägärende anmärkningsvärt.

Yttrande har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, varjämte förklaring inforrats från länsstyrelsen i Skaraborgs län, som bifogat yttrande av vägingenjören i länet (Del II sid. 209—213).

Länsstyrelsen har framhållit, att styrelsen vid ärendets handläggning förfarit i full överensstämmelse med de regler, som enligt det av revisorerna gjorda påpekandet bort iakttagas.

Utskottet.

Vid den granskning, utskottet underkastat föreliggande fråga, har utskottet kommit till den uppfattningen, att det ur principiell synpunkt måste anses vara ägnat att ingiva betänkligheter, att icke samtliga entreprenörer, som ursprungligen avgivit anbud, också beretts tillfälle att inkomma med nya anbud, då, sedan beslut fattats om vägens breddning från 5 till 6 meter, förutsättningarna för de tidigare anbudena upphörde att gälla. I detta hänseende har utskottet i varje fall icke kunnat finna de avgivna förklaringarna vara tillfyllest. Emellertid har utskottet, som icke kunnat undgå att finna anmärkningsvärd den form, vägingenjören ansett lämpligt att giva åt sin förklaring över de av riksdagens revisorer gjorda erinringarna, funnit sig allenast böra vad i detta ärende förekommit för riksdagen

omförmåla.

14:o) **Provision för stämpelförsäljning.** Under finansdepartementet, § 27, hava revisorerna till behandling upptagit frågan om provision för stämpelförsäljning (Del I sid. 133—140).

Efter att hava redogjort för gällande bestämmelser på området även-

som i en uppgjord sammanställning påvisat, i vilken omfattning provision för försäljning av stämplat utgått till statens befattningshavare, hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande.

En av de grundläggande principerna vid genomförandet av de senaste löneregleringarna för kommunikationsverken och den civila statsförvaltningen i övrigt har varit avskaffandet av sportelsystemet. Bland de skäl, som anförts för borttagande av sportlerna, må nämnas de misshärligheter, som skapas av att vissa, eljest likställda tjänstemän komma i tillfälle att förskaffa sig extra inkomster av sin tjänst, under det att de övriga få nöjas med sin i stat fastställda avlöning. Förefintligheten av dylika extra inkomster eller sportler omöjliggör ock genomförandet av enhetlig löneplan för det verk, det gäller, eller för flera likställda verk. Det har därför ansetts vara av vikt att genom uttrycklig föreskrift i de olika avlöningsreglementena förebygga, att så småningom under skilda former skulle komma att insmyga sig avlöningsförmåner vid sidan av vad löneregleringen avsett.

Det vill synas revisorerna, att vid införandet av det nya avlöningssystemet för kommunikationsverken och den civila statsförvaltningen i övrigt — med undantag av länsstyrelserna — avsikten varit, att jämväl sportler av nu ifrågavarande natur skulle upphöra att utgå. Ett stöd för denna uppfattning hava revisorerna funnit i det förhållandet, att 1925 års riksdag i samband med löneregleringen för landshövdingarna och befattningshavare vid länsstyrelserna m. m. beträffande provision å försålda stämplat ansett sig böra lämna särskilt medgivande, att dylik inkomst även efter den nya löneregleringens ikraftträdande finge utgå till befattningshavare vid landsstaten, med hänsyn bland annat till att stämpelprovisionen vore mycket ringa och endast i undantagsfall översteg 1,000 kronor. Något dylikt medgivande har, savitt revisorerna kunnat finna, däremot icke lämnats andra befattningshavare med nyreglerad avlöning. På grund härav och då, enligt vad som framgår av vad ovan anförts, bestyret med stämpelbeläggningen och redovisningen av därför inflytande medel torde få anses ingå i ifrågavarande befattningshavares tjänsteåligganden, finna revisorerna, att stämpelprovisionen, som sedan år 1921 ökats med ungefär 75 procent, i förevarande fall icke vidare bör utgå, utan omedelbart indragas till statsverket.

Beträffande till befattningshavare vid länsstyrelserna utgående inkomst av stämpelförsäljning, vilken inkomst sedan år 1924 utvisar en ökning med över 100 procent, anse revisorerna, att snara åtgärder böra vidtagas för avveckling av densamma.

Det måste nämligen enligt revisorernas mening vara ägnat ingiva allvarliga betänkligheter att, sedan statsmakterna principiellt utdömt sportelsystemet såsom avlöningsform för statens befattningshavare, ett nytt sportelsystem växer upp i en omfattning, som vid genomförandet av 1925 års lönereglering för länsstyrelserna icke kunnat förutses.

Yttranden hava avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket och generalpoststyrelsen (Del II sid. 217—220).

Statskontoret har i likhet med revisorerna ansett, att provisionen i fråga berde beträffande befattningshavare med nyreglerade löner indragas till statsverket. Vad angår befattningshavare vid länsstyrelserna, vilka redan tidigare uttryckligen berättigats uppbära provision, ansågo

ämbetsverket, att en maximering, förslagsvis till högst 1,000 kronor, borde komma till stånd men för övriga befattningshavare vid länsstyrelserna en indragning av förmånen i fråga borde ske.

Riksräkenskapsverket har med hänsyn till den ändring av stämpelförordningen, som genomfördes år 1928, varigenom stämpelförsäljningen blev ett tjänsteåliggande, ävensom till önskvärdheten av att jämväl sportelinkomster av nu ifrågavarande slag i görligaste mån utmönstrades ur det statliga avlöningssystemet, funnit sig böra tillstyrka, att åtgärder vidtagas i syfte att begränsa eller helt avveckla nu utgående stämpelprovision till befattningshavare med nyreglerad avlöning.

Generalpoststyrelsen har framhållit, att, därest rätten till provision skulle fråntagas här avsedda befattningshavare, fråga torde komma att uppstå angående beredandet åt dem av felräkningspenningar för handhavandet av stämplarna och likviderna för dem.

Under § 28 hava revisorerna vidare uttalat sig i fråga om provision till flera hos samma ämbetsverk eller myndighet anställda stämpelförsäljare. (Del I sid. 140—142.)

Revisorerna hava under sistnämnda paragraf gjort följande allmänna uttalande.

Såsom av den gjorda utredningen framgår skall, därest samma ämbete eller tjänst under ett kalenderår uppehållits av flera personer, vilka var för sig varit stämpelförsäljare, provisionen för de stämplarna, som blivit av dessa personer tillsammans försälda, beräknas såsom om alla stämplarna försålts av endast en person, varefter det härvid uppkommande samfällda provisionsbeloppet fördelas mellan de olika försäljarna efter förhållandet mellan de belopp, vartill provisionen för en var av dem skulle hava uppgått, därest den beräknats allenast på hans försäljningssumma. I de fall, då inom samma ämbetsverk eller myndighet, flera var för sig självständiga stämpelförsäljare förordnats, har stämpelprovisionen beräknats för en var av dem i enlighet med bestämmelserna i 42 § första stycket i stämpelförordningen, d. v. s. för stämpelförsäljare i Stockholm med två procent samt i övriga städer och å landet med tre procent å en årlig försäljningssumma av 20,000 kronor samt för överskjutande belopp till och med 200,000 kronor med en procent och för belopp därutöver med en tiondels procent. En anordning på sätt nu omförmälts med ett flertal var för sig självständiga stämpelförsäljare inom samma ämbetsverk måste givetvis för statsverket medföra en icke oväsentlig merkostnad. En beräkning ger vid handen att statsverket under år 1933 på så sätt åsamkats en merutgift å i runt tal 40,000 kronor. Då enligt revisorernas mening stämpelförsäljningen inom samma ämbetsverk eller myndighet i regel bör kunna utan olägenhet handhavas av allenast en stämpelförsäljare, anse revisorerna, med hänsyn till angelägenheten av att statsverkets kostnader för nämnda ändamål nedbringas, att åtgärder snarast böra vidtagas för åstadkommande av ändring i nu angivna hänseende.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och generalpoststyrelsen (Del II sid. 217 och 220).

Statskontoret har anslutit sig till revisorernas uttalande i denna fråga,

under det att generalpoststyrelsen däremot funnit ändring i nuvarande bestämmelser icke böra ske.

Utskottet delar den av revisorerna under § 27 uttalade uppfattningen, vilken jämväl vunnit stöd i statskontorets och riksräkenskapsverkets yttranden, att bestyret med stämpelbeläggningen och redovisningen av därför inflytande medel bör ingå i vederbörande befattningshavares uppgifter i tjänsten, varför en avveckling av nuvarande system bör ske.

Vidkommande den av revisorerna under § 28 upptagna frågan angående provision till flera hos samma ämbetsverk eller myndighet anställda stämpelförsäljare torde denna fråga beträffande tjänstinnehavare vid flertalet nyreglerade verk och myndigheter förlora sin betydelse, därest, såsom revisorerna ovan föreslagit, provisionen där indrages. Vad beträffar magistrater och rådhusrätter skulle, såsom statskontoret i sitt i ärendet avgivna yttrande framhållit, frågan även efter provisionens indragning alltjämt äga aktualitet. En undersökning rörande möjligheten att nedbringa antalet stämpelförsäljare jämväl i här angivna fall torde ur besparingssynpunkt vara påkallad. Även beträffande länsstyrelserna bör en omprövning ske. Skulle en indragning av provisionen ej anses lämpligen böra omedelbart genomföras, synes i varje fall den av statskontoret ifrågasatta maximeringen böra äga rum.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande vad revisorerna anfört rörande provision vid stämpelförsäljning.

15:o) **Kontrollkostnader för tillsyn över efterlevnaden av förordningen om en särskild stämpelavgift å vissa lyxvaror.** Under finansdepartementet, § 29, hava revisorerna meddelat, att de verkställt en utredning rörande kontrollkostnaderna för tillsyn över efterlevnaden av förordningen om en särskild stämpelavgift å vissa lyxvaror (Del I sid. 142—146).

Revisorerna hava därvid funnit, att nämnda kostnader utom för några enstaka orter vore oproportionerligt stora i förhållande till den influtna skatten. På grund härav och under anförande att bestyret med kontrollen icke torde vara särdeles betungande hava revisorerna förklarat sig anse, att kontrollen i regel borde kunna utan särskild kostnad för statsverket utövas av någon myndighet, exempelvis polismyndigheten i orten.

Utskottet vill erinra därom, att bevillningsutskottet vid innevarande års riksdag i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 4 upptagit, bland annat, det av revisorerna under förevarande paragraf berörda spörsmålet, varvid utskottet — utan att därvid hava velat nu föreslå någon förändring i gällande bestämmelser på området — ansett sig kunna utgå

Utskottet.

Utskottet.

från, att Kungl. Maj:t till nästa år låter närmare undersöka olika utvägar till nedbringande av kostnaderna för kontrollen i fråga.

Om vad sålunda förekommit, har utskottet velat här

erinra.

16:o) **Partiella ledigheter.** Under finansdepartementet, § 31, hava revisorerna redogjort för en av dem företagen undersökning beträffande tillämpningen av bestämmelserna i gällande avlöningsreglemente angående befattningshavares befrielse från viss del av sin tjänstgöring samt i fråga om ersättningen till vikarie under sådan ledighet (Del I sid. 150—170).

Revisorerna hava inledningsvis meddelat, att föreliggande fråga var föremål för behandling av 1929 års revisorer, som verkställde en undersökning i ämnet. I två tablåer, avseende den ena överståthållarämbetets kansli och länsstyrelserna samt den andra övriga av 1929 års revisorer undersökta verk och myndigheter, hava revisorerna nu framlagt resultatet av sin förnyade utredning, såvitt rör omfattningen av och anledningen till här åsyftade ledigheter. I tablåerna hava vidare lämnats uppgift rörande omfattningen av ifrågavarande ledigheter under budgetåret 1928/1929 enligt den år 1929 verkställda undersökningen, med angivande tillika för varje verk eller myndighet av det antal dagar, varmed ledigheterna under budgetåret 1933/1934 överstego eller understego under budgetåret 1928/1929 beviljade ledigheter.

Efter att hava redogjort för resultatet av den verkställda utredningen hava revisorerna erinrat därom, att 1929 års revisorer i anledning av den av dem företagna undersökningen, bland annat, uttalade, att det med hänsyn till den stora omfattning, vari ledigheter av ifrågavarande slag förekomme, syntes kunna ifrågasättas, huruvida icke en viss inskränkning i ämbetsverkens befogenhet att medgiva befattningshavare befrielse från viss del av tjänstgöringen borde vidtagas, samt förordade i sådant avseende — under framhållande av att verken i allmänhet med undantag av hovrätterna hade möjlighet att genom anlitande av anordningen med partiella ledigheter förstärka sina arbetskrafter, utan att deras åtgärder härutinnan underkastades prövning av Kungl. Maj:t eller riksdagen — införande av föreskrifter liknande dem, som gällde för hovrätterna, jämväl för statsförvaltningen i övrigt. Dock kunde det, enligt revisorernas förmenande, därvid möjligen befinnas rimligt att för undvikande av alltför stark anhopning av ärenden hos Kungl. Maj:t göra dessa bestämmelser mindre restriktiva än de föreskrifter, som meddelats för hovrätterna. Revisorerna slutade med att framhålla angelägenheten av att de av dem berörda spörsmålen beaktades vid den blivande allmänna revisionen av gällande avlöningsreglemente.

Med instämmande i revisorernas uttalande anhöll 1930 års riksdag, att

Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, som kunde finnas påkallade, och överlämnade Kungl. Maj:t sedermera ärendet till 1928 års lönekommitté för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det åt kommittén lämnade uppdraget.

Kommittén ansåg sig beträffande den av revisorerna ifrågasatta inskränkningen i ämbetsverkens befogenhet att medgiva befattningshavare befrielse från viss del av tjänstgöringen kunna inskränka sig till att framhålla, att detta spörsmål enligt kommitténs mening icke borde erhålla sin lösning genom bestämmelser i ett allmänt avlöningsreglemente. Därest särskilda föreskrifter i förevarande avseende befundes vara erforderliga för vissa verk, borde, enligt kommitténs förmenande, dessa föreskrifter i stället, i likhet med vad som skett beträffande hovrätterna, intagas i vederbörande verks instruktioner eller arbetsordningar.

Som allmänt uttalande hava 1934 års revisorer anfört följande:

Av den nu verkställda undersökningen framgår, att partiella ledigheter alltjämt förekomma i synnerligen stor omfattning. Omfattningen av sådana ledigheter har under det sistförflutna budgetåret till och med varit något större än under det budgetår, till vilket den av 1929 års revisorer företagna undersökningen hänförde sig. Undersökningen har vidare givit vid handen, att anordningen med partiella ledigheter i förening med nuvarande regler angående dispositionen av de till avlöningar anvisade anslagsmedlen gjort det möjligt för verken och myndigheterna i allmänhet att utan föregående prövning av Kungl. Maj:t eller riksdagen förskaffa sig förstärkning av sina arbetskrafter i avsevärd utsträckning ävensom att denna möjlighet i ej ringa omfattning utnyttjats jämväl i sådana fall, där behovet av ytterligare arbetskrafter hänfört sig till vederbörande verk och myndigheter normalt tillkommande arbetsuppgifter eller eljest varit av mera stadigvarande beskaffenhet. I detta sammanhang förtjänar uppmärksammas, att endast i ett mycket begränsat antal fall meddelats, att den beviljade partiella ledigheten grundat sig på föreskrift i verkets instruktion eller tillkommit efter det frågan underställts Kungl. Maj:ts eller vederbörande departementschefs prövning.

Revisorerna finna sig därför böra understryka angelägenheten av att den av 1929 års revisorer väckta frågan om vidtagande av viss inskränkning i ämbetsverkens befogenhet att medgiva befattningshavare befrielse från viss del av tjänstgöringen med det snaraste upptages till fortsatt behandling, samt vilja i fråga om tänkbara riktlinjer för lösningen av detta spörsmål erinra om de uttalanden, som i sådant avseende gjorts av 1929 års revisorer och 1928 års lönekommitté. Härjämte synes det revisorerna böra undersökas, i vad mån det kan vara möjligt, att vid länsstyrelserna, där anordningen med partiella ledigheter är allmänast förekommande, minska behovet av sådana ledigheter genom ändring av gällande bestämmelser angående arbetsfördelningen vid dessa myndigheter. Revisorerna finna det önskvärt, att sistberörda spörsmål tages i övervägande av statens organisationsnämnd vid fullgörandet av det åt organisationsnämnden lämnade uppdraget att verkställa utredning rörande länsstyrelsernas organisation.

Det synes emellertid revisorerna kunna ifrågasättas, huruvida det icke kan vara påkallat, att, förutom åtgärder i nu angiven riktning, vid-

taga den ändring med avseende å gällande bestämmelser angående anslagsmedlens disposition, att föreskrift meddelas därom, att då icke-ordinarie befattningshavare i anledning av partiell ledighet förordnats att uppehålla ordinarie tjänst (eller tjänst å extra stat), honom tillkommande lön fortfarande skall bestridas av de till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare anvisade anslagsmedlen. Härigenom skulle det icke längre bli möjligt för vederbörande verk och myndigheter att genom anordningen med partiella ledigheter utöka den icke-ordinarie personalen. Revisorerna vilja i detta sammanhang erinra om att bestämmelser av här ifrågasatt innebörd tidigare tillämpats i avsevärt större utsträckning än vad som nu ifrågasatts skola bli fallet.

I detta sammanhang hava revisorerna även ansett sig böra något beröra spörsmålet huruvida, då fråga är om partiell ledighet, oavkortad vikariatsersättning bör utgå och om över huvud taget i dylikt fall vikariatsersättning kan anses erforderlig. Å ena sidan synes kunna göras gällande, att, därest vederbörande tjänsteman, som erhåller partiell ledighet, äger möjlighet att på en underordnad utan kostnad för statsverket överflytta vissa arbetsuppgifter, detta kan leda till orättvisa, och ett utnyttjande av denna möjlighet kan förvisso medföra betänkliga konsekvenser. Å andra sidan är det klart, att vid kortare partiell ledighet det ingalunda kan anses obefogat att en underordnad befattningshavare övertager vissa arbetsuppgifter, från vilka den partiellt ledige tjänstemannen erhållit befrielse. Ofta är ej heller skillnaden mellan de arbetsuppgifter, som åligga tjänstemän i olika grader särskilt markerad, och en överflyttning tillfälligtvis av arbetsuppgifter bör med stöd av gällande instruktioner för ämbetsverken kunna ske. Utan att vilja framställa något förslag i nu nämnda hänseende hava emellertid revisorerna velat fästa uppmärksamheten även å detta förhållande.

Yttrande har avgivits av allmänna civilförvaltningens lönenämnd (Del II sid. 228—230), som, bland annat, framhållit, att, därest man vill förebygga en alltför vidsträckt tillämpning av gällande bestämmelser på förevarande område, detta synes lönenämnden kunna i huvudsak vinnas därigenom, att frågor om partiell ledighet för verksef eller ledamot av verksstyrelse underställas Kungl. Maj:ts prövning i sådana fall, då det är avsett, att ersättning skall utgå till vikarie. Däremot bör det enligt nämndens mening alltjämt få ankomma på vederbörande verksstyrelse att bevilja dylika ledigheter för andra tjänstemän, dock skulle verksstyrelserna kunna åläggas att vid budgetårets slut till Kungl. Maj:t anmäla ledigheter, under vilka vikariatsersättning utgått.

Utskottet.

Såsom av revisorerna framhållits, har föreliggande spörsmål med anledning av en utav 1929 års revisorer gjord utredning varit föremål för behandling av 1930 års riksdag. Riksdagen fann därvid frågan vara av den betydelse, att densamma borde av Kungl. Maj:t tagas under särskilt övertvägande. Vad i ärendet hittills åtgjorts har emellertid icke länt till något positivt resultat. Då omfattningen av de ledigheter, varom här är fråga, snarare till- än avtagit — ett förhållande som särskilt i fråga

om länsstyrelserna är framträdande i flera fall — vill utskottet under åberopande av riksdagens tidigare uttalande i denna fråga betona angelägenheten av att åtgärder snarast vidtagas i syfte att åvägabringa ändrade förhållanden. Vad lönenämnden anfört synes därvid böra särskilt beaktas.

Uskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under omprövning frågan om åtnjutande av partiell ledighet inom den allmänna civiltjänstverksamheten samt vad därmed äger samband.

17:o) **Statsverkets kostnader för gränskontrollen.** Under finansdepartementet, § 35, hava revisorerna till behandling upptagit frågan om statsverkets kostnader för gränskontrollen (Del I sid. 173—180).

Revisorerna hava erinrat om gällande bestämmelser på området och framhållit, att gränskontrollen ombesörjes i första hand av vederbörande polismyndigheter i gränssorterna. Vidare finnas för utövande av kontrollen anställda vissa polismän för hela rikets behov och särskilda gränspolismän varjämte tulltjänstemän i stor utsträckning biträda polismyndigheterna med passkontroll och övervakning av trafiken över rikets gränser. De tulltjänstemän, som biträda de lokala polismyndigheterna vid övervakandet av gränstrafiken i samband med sin ordinarie tjänstgöring äro emellertid av sin tjänst bundna vid sina bevakningsplatser och begränsade patrulleringsområden, varför deras kontrollverksamhet i vanliga fall endast berör de utlänningar, som passera gränsen.

I proposition nr 181 till 1932 års riksdag anförde departementschefen beträffande gränskontrollen bland annat, att de årliga kostnaderna för de nuvarande anordningarna för denna kontroll syntes enligt en inom socialdepartementet företagen undersökning uppgå till ett belopp, överstigande 50,000 kronor. Det ville emellertid synas, som om vissa åtgärder, ågnade att minska kostnaderna för gränskontrollen, kunde vidtagas.

En av länsstyrelsen i Norrbottens län på departementschefens anmodan verkställd förberedande undersökning, vars resultat framlagts i skrivelse den 11 mars 1932, syntes sålunda giva vid handen, att kostnaderna för anlitaandet inom länet av tullpersonal för gränskontroll kunde avsevärt nedbringas. Möjligen stode besparingar att vinna även på andra håll.

Beträffande anordningarna för gränskontroll inom Norrbottens län anförde länsstyrelsen i sin förenämnda skrivelse, bland annat, att länsstyrelsen icke vore absolut övertygad om att utgifter, som härvidlag påkostades vore oundgängligen av nöden. Tullmännen fyllde givetvis med sin ifrågavarande verksamhet en ordningsuppgift, men så värst kraftig

hjälp åt polismyndigheten i dess arbete med att hålla undan icke önskvärda element kunde de knappast sägas lämna. Det syntes länsstyrelsen, som om tullpersonalen skulle utan någon särskild ersättning lämna detta biträde under fullgörande av sin egentliga tjänstgöring.

Revisorerna hava vidare omnämnt, att för budgetåret 1933/1934 hava till tulltjänstemän för här ifrågavarande uppdrag utbetalts arvoden med sammanlagt 29,482 kronor 55 öre.

Revisorerna hava sammanfattat sina iakttagelser i följande allmänna uttalande.

Den ovan omförmälda anordningen med anlitande av tulltjänstemän för gränskontrollen tillkom år 1918 och föranleddes närmast av under kristiden rådande särskilda förhållanden. Därest denna kontroll alltjämt kan anses behöflig — varom meningarna att döma av länsstyrelsens ovan omförmälda skrivelse synas vara delade — anse revisorerna, att denna bör kunna fullgöras av tulltjänstemännen utan särskild ersättning. Ett stöd för denna uppfattning hava revisorerna även funnit i ett av statskontoret den 6 juni 1929 avgivet utlåtande i anledning av en framställning om ersättning till vissa tulltjänstemän för biträde vid gränskontrollen, i vilket utlåtande ifrågasattes, huruvida icke åtgärder borde vidtagas för att granskningen av pass och s. k. nordiskt resekort skulle ingå i tulltjänstemännens å gränsorter vanliga tjänstutövning och särskild ersättning härför sålunda icke utgå. Revisorerna, som ansluta sig till vad statskontoret anfört, anse hinder för en dylik anordning icke föreligga, då flertalet av ifrågavarande tulltjänstemän, på sätt utredningen givit vid handen, synes hava tid övrig för åtskilligt arbete utom tjänsten.

Yttranden hava avgivits av statskontoret, generaltullstyrelsen och länsstyrelsen i Norrbottens län (Del II sid. 218, 236 och 244).

Statskontoret har i sitt yttrande åberopat sitt den 6 juni 1929 avgivna utlåtande i anledning av en framställning från länsstyrelserna i Norrbottens, Jämtlands och Värmlands län angående ersättning till vissa tulltjänstemän för biträde vid gränskontroll, i vilket utlåtande ämbetsverket ifrågasatt, huruvida icke åtgärder borde vidtagas, för att granskningen av pass och s. k. nordiskt resekort (S. F. nr 106/1929) komme att ingå i tulltjänstemännens å gränsorter vanliga tjänstutövning och särskild ersättning härför sålunda icke skulle utgå.

Generaltullstyrelsen har erinrat därom, att förslag vid olika tillfällen framkommit, att vederbörande tulltjänstemän vid rikets landgränser borde utan särskild ersättning verkställa den polismyndighet eljest tillkommande gränskontrollen och har nu ifrågasatt, huruvida icke det föreliggande förslaget borde göras till föremål för särskild utredning, vilken i så fall borde omfatta även det inbördes förhållandet mellan tull- och polispersonalen vid landgränserna beträffande tillsynen å efterlevnaden av lagen den 8 juni 1923 om straff för olovlig varuinförsel samt lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befatning med spritdrycker och vin.

Frågan om ersättning till tulltjänstemännen för deras bestyr med gränskontrollen har tidigare varit underkastad prövning av myndigheterna. Sålunda har statskontoret i ett den 6 juni 1929 avgivet utlåtande i anledning av en framställning om ersättning till vissa tulltjänstemän för biträde vid gränskontrollen ifrågasatt, huruvida icke åtgärder borde vidtagas för att granskningen av pass och s. k. nordiskt resekort skulle ingå i tulltjänstemännens å gränssorter vanliga tjänstutövning och särskild ersättning härför sålunda icke skulle utgå. Utskottet, som delar statskontorets mening, till vilken revisorerna anslutit sig, anser det icke obilligt, att, därest sagda kontroll kan anses fortfarande vara behövlig, densamma fullgöres av tulltjänstemännen utan särskild ersättning, helst som uppdraget i fråga icke kan anses vara av någon omfattande beskaffenhet. På grund av det anförda vill utskottet föreslå, att den föreliggande frågan göres till föremål för förnyad omprövning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t ville taga under omprövning frågan om indragning av nu utgående ersättning till tulltjänstemän för deras bestyr med gränskontrollen.

18:o) **Vissa kommittékostnader.** Under finansdepartementet, § 36, hava revisorerna meddelat, att de granskat de ersättningsräkningar, som avlämnats av ordförande och ledamöter i ett flertal kommittéer, ävensom kommittéernas räkenskaper rörande omhänderhavda expensmedel (Del I sid. 180 och 181) och därvid anförde följande.

Revisorerna hava fäst sig vid att i vissa fall, då ett under längre tid fortlöpande arbete skall av vederbörande kommitté utföras, Kungl. Maj:t vid kommitténs tillsättning eller senare meddelat beslut därom, att kommitténs ordförande eller dess verkställande ledamot skolat erhålla viss för månad fastställd ersättning. I stort sett lärer, då sådant beslut icke meddelats, avsikten vid kommitténs tillsättande hava varit att ersättning skolat utgå icke för hela tiden från det kommittén tillsatts till dess arbetet avslutats, utan endast för den del av tiden, varunder arbete verkligen utförts. Emellertid har i vissa kommittéer ersättning av vederbörande ordförande — statstjänstemän i byråchefs eller högre ställning — debiterats för i regel varje dag under året, då semester icke åtnjutits och i vissa fall även under semester och då vederbörande varit ledig på grund av tjänsteresa eller av annan anledning. Det lämpligaste torde vara, att visst månadsarvode även i dylika fall utgår för såvitt avsikten är, att kommittén skall bedriva sitt arbete under längre fortlöpande tid.

Revisorerna vilja även ifrågasätta huruvida det må anses försvarligt, att en byråchef i ett verk, som förordnats till ordförande i en kommitté med ett månadsarvode av 300 kronor och samtidigt i en annan kommitté under loppet av längre tid än ett år såsom ordförande uppburit arvode med 12 kronor om dagen, samtidigt uppehållit sin byråchefstjänst med endast några få dagars tjänstledighet.

För övrigt vilja revisorerna framhålla vikten av att det noga tillses, att de bestämmelser, som i fråga om kommittéer meddelats uti kungörelsen den 29 augusti 1921 (nr 517) noga efterlevas.

Utskottet.

I likhet med revisorerna är utskottet av den uppfattningen, att det påtalade förfarings sättet är mindre lämpligt och icke vidare bör få förekomma. Då utskottet förutsätter, att rättelse för framtiden sker, vill utskottet nu inskränka sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

19:o) **Dyrtidstillägg åt personal vid Akademiska sjukhuset i Uppsala.** Under ecklesiastikdepartementet, § 39, hava revisorerna fäst uppmärksamheten vid att landstinget i Uppsala län icke kommit att deltaga i utgifterna för den betydande del av löneförmånerna till Akademiska sjukhusets befattningshavare, som utgöres av dyrtidstillägg, ävensom påtalat, att dyrtidstilläggen bort hava utgått efter de för nyreglerade verk fastställda grunderna (Del I sid. 204—209).

Revisorerna hava inledningsvis omnämnt, att till personalen vid Akademiska sjukhuset i Uppsala under en följd av år utbetalats dyrtidstillägg enligt § 3 i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst eller med belopp, som vore avsedda för sådana befattningshavare, vilkas avlöningar icke blivit reglerade.

Efter att vidare hava framhållit, att Akademiska sjukhuset vore en statsinstitution, som emellertid med sin verksamhet även tillgodosåge Uppsala läns landstingsområde i fråga om dess sjukvårdsbehov, hava revisorerna omnämnt, att landstingets ställning till sjukhuset reglerades genom ett mellan universitetet och landstinget upprättat kontrakt (av år 1900 med sedermera vidtagna ändringar).

Revisorerna hava härefter meddelat, att efter granskning av universitetets och Akademiska sjukhusets i Uppsala räkenskaper för budgetåret 1930/1931 riksräkenskapsverkets revision framställde två anmärkningar. Den ena anmärkningen avsåg, att till viss personal vid nämnda sjukhus — predikant, organist, föreståndarinnor, sjukgymnaster, sköterskor, barnmorskor, baderska, badbiträde, fotografiskt biträde, expeditionsbiträde, ammor, intendent, kassör, kontorsbiträden, kontorsgosse, vaktmästare, snickare, tapetserare, trädgårdsmästare, portvakt, drängar, maskinmästare, maskinist, eldare, putsare, smed, verkmästare, kökspersonal med undantag av elever, ekonomiarbetare, serveringsbiträden, tvätterskor, strykerskor, manglerska, sömmerskor, städerskor, postutdelare och barberare — utbetalts dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst med sammanlagt 71,457 kronor, varvid dyrtidstillägget å ena sidan för varje månad avförts å kontot »Akademiska sjuk-

husets drift» och å den andra sidan återförts till samma konto från det å riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Då personalen vid sjukhuset icke kunde anses såsom sådana befattningshavare i statens tjänst, som avsåges i nämnda kungörelse, hade dyrtidstillägg till samma personal icke bort utgå från det angivna dyrtidstilläggsanslaget. På grund härav anmärktes 71,457 kronor till ersättande av mindre akademiska konsistoriet, vilket den 6 juni 1930 fattat beslut angående fastställande av Akademiska sjukhusets stat för budgetåret 1930/1931. Den andra anmärkningen gällde, att till kamreraren vid sjukhuset E. Stenkil, som åtnjöte en årslön av 2,000 kronor, utbetalts dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i ovannämnda kungörelse med sammanlagt 606 kronor, vilket belopp i räkenskaper avförts från ovannämnda å riksstaten uppförda förslagsanslag. Då Stenkil såsom kamrerare vid sjukhuset icke kunde anses såsom sådan befattningshavare i statens tjänst, som avsåges i ifrågavarande kungörelse, hade dyrtidstillägg till honom icke bort utgå från det angivna anslaget. På grund härav anmärktes 606 kronor till ersättande.

Anmärkningarna bestredos av konsistoriet. Genom två särskilda utslag den 8 februari 1933 förpliktade riksräkenskapsverket de för utbetalningarna ansvariga att ersätta statsverket på grund av den förra anmärkningen 71,457 kronor och på grund av den senare anmärkningen 606 kronor.

Kammarrätten, dit ärendet fullföljdes, meddelade den 31 maj 1934 utslag i målen. Kammarrätten förklarade, att som ifrågavarande befattningshavare finge anses vara innehavare av sådana befattningar i statens tjänst, som avsåges i § 7 kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, samt, såvitt av handlingarna i målen framginge, av dem åtnjutna avlöningsförmåner finge anses utgå av statsmedel, hade den myndighet, som ägde bestämma befattningshavares löner, kunnat besluta om utgående av dyrtidstillägg i enlighet med i omförmälda kungörelse givna bestämmelser. Då vidare, såvitt av handlingarna i målen framginge, av behörig myndighet fattats dylikt beslut samt erinran ej gjorts mot de grunder, efter vilka dyrtidstillägg utbetalats, fann kammarrätten skäligt att med ändring av riksräkenskapsverkets utslag ogilla revisionens i målet förda talan.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande.

Genom kammarrättens ovanberörda utslag har allenast fastslagits, att mindre akademiska konsistoriet icke saknat befogenhet att besluta om dyrtidstilläggs utgående i enlighet med i dyrtidstilläggskungörelsen givna bestämmelser.

Revisorerna hava emellertid funnit att *andra skäl* förelegat, vilka tala för, att dyrtidstillägg från dyrtidstilläggsanslaget icke alls bort utgå eller att i varje fall dyrtidstillägg *av statsmedel* bort utgå med lägre belopp än som nu skett.

I mån av stegrade driftkostnader — till vilka kostnader personalens på grund av dyrtiden ökade löner böra hänföras — måste också ökning

uppträda i den brist, som återstår att täcka, sedan tillgängliga inkomstmedel tagits i anspråk. Denna brist skall enligt kontraktet mellan staten och landstinget ersättas av landstinget och staten med hälften vardera, d. v. s. landstinget bör i samma utsträckning som staten bidra till personalens ökade löner.

Genom att sjukhuspersonalen i förevarande fall lämnats dyrtidstillägg med de högsta belopp, som enligt dyrtidstilläggskungörelserna kunna beredas befattningshavare i statens tjänst, hava de ökade driftkostnaderna, i vad desamma avse löner, kommit att betunga endast den ena parten, staten, medan den andra parten, landstinget, blivit helt befriad från att bidra till ifrågakavande utgifters bestridande.

Revisorerna hava funnit anmärkningsvärt, att icke nu ifrågakavande kostnader, med beaktande av statens intresse härutinnan, fördelats mellan staten och landstinget.

Revisorerna hava även kommit till den uppfattningen att beloppen av de medgivna dyrtidstilläggen icke ansluta sig till bestämmelserna i dyrtidstilläggskungörelsen. Dessa tillägg hava nämligen beräknats med de högre belopp, som äro fastställda för befattningshavare vid oreglerade verk, ehuru tilläggen jämlikt kungl. brev den 6 juni 1925 angående nya stater för universitetet i Uppsala m. m. synas hava bort utgå efter de för nyreglerade verk angivna grunderna.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och direktionen för Akademiska sjukhuset i Uppsala (Del II sid. 246—251).

Utskottet.

På sätt statskontoret i avgivet yttrande anför har statskontoret, som tidigare fäst uppmärksamheten på det av riksdagens revisorer angivna förhållandet, i avgivet yttrande i ärendet uttalat, att det syntes statskontoret böra tagas under överbägande, huruvida icke förevarande spörsmål bäst skulle lösas genom en förnyad överenskommelse med landstinget, varigenom landstingets bidragsskyldighet icke göres beroende av den brist, som kan uppstå i sjukhusets stat, utan ställes i förhållande till det saldo, som uppkommer, därest bland sjukhusets omkostnader inräknas jämväl utgifter för sjukhusets personal, för vilkas bestridande medel anvisats i annan ordning än i nämnda stat.

Utskottet, som delar den av statskontoret sålunda uttalade meningen, uttalar sin förväntan, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på frågan och, därest så skulle befinnas kunna ske, genom underhandlingar med landstinget söker få till stånd sådan ändring av avtalet med landstinget, att den av riksdagens revisorer angivna fördelningen av utgående dyrtidstillägg kommer till stånd.

Då i detta ärende någon åtgärd från riksdagens sida icke torde i nu angivna eller övriga hänseenden behöva påkallas, har utskottet allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

20:o) **Ödebygdstillägg vid vissa prästerliga befattningar.** Under ecklesiastikdepartementet, § 43, hava revisorerna till behandling upptagit frågan rörande utbetalande av ödebygdstillägg vid vissa prästerliga befattningar (Del I sid. 213—226).

Revisorerna hava inledningsvis erinrat om gällande bestämmelser rörande ödebygdstillägg, vilka huvudsakligen äro meddelade i lagen den 21 november 1925 (nr 455) angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift.

Enligt 1 § av ovan omnämnda lag angående ödebygdstillägg må från och med den 1 maj 1926 till kyrkoherdar, komministrar samt s. k. ständiga adjunkter, vilkas bostad och huvudsakliga verksamhetsområde äro förlagda till sådana trakter inom Härnösands och Luleå stift, där vistelsen och verksamheten på grund av *hårt klimat, outvecklade kommunikationer och allmän kulturell isolering måste antagas utöva en särskild påfrestning å den prästerlige tjänst innehavaren*, i enlighet med vad i nämnda lag stadgas samt Konungen efter framställning av vederbörande domkapitel bestämmer, utgå ett särskilt tillägg till lönen (ödebygdstillägg).

I 2 § stadgas, att ödebygdstillägg må fastställas till ett belopp av högst 1,200 kronor årligen att utgå under den period, för vilken löneroglering, fastställd enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910, äger giltighet. Inträda, efter det dylikt tillägg blivit för viss befattning fastställt, sådana ändrade förhållanden, att befattningen kan anses hava helt eller delvis förlorat den karaktär, som i 1 § avses, skall, efter Konungens bestämmande, ödebygdstillägget vid tjänst innehavarens avgång upphöra att utgå, eller, efter ty provas skäligt, nedsättas.

Förutom ödebygdstillägg, framhålla revisorerna, utgå till prästerliga tjänst innehavare i Härnösands och Luleå stift ett flertal förmåner och ersättningar, vilka av revisorerna närmare angivits i en tabellarisk sammanställning.

Revisorerna hava sammanfattat sina iakttagelser i följande allmänna uttalande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har tillkomsten av ödebygdstilläggen motiverats med, bland annat, att vissa prästerliga befattningar vore förlagda till sådana trakter inom Härnösands och Luleå stift, där vistelsen och verksamheten på grund av hårt klimat, utvecklade kommunikationer och allmän kulturell isolering vore särskilt påfrestande för den prästerlige tjänst innehavaren. Vid frågans förberedande behandling framhölls därjämte såsom ytterligare skäl för beviljande av sådan avlöningsförmån svårigheterna att med ordinarie innehavare besätta de prästerliga befattningarna i vissa av rikets nordligaste trakter, vilka svårigheter sammanhänge med den då i stora delar av landet rådande prästbristen.

Ett förhållande, som emellertid synes hava tilldragit sig mindre uppmärksamhet vid berörda tillfälle, var den gynnsamma löneställning vil-

ken prästerna i de s. k. ödebygdspastoraten redan då intogo i förhållande till prästerliga befattningshavare i landet i övrigt. Såsom förut påvisats, översteg den reglerade medellönen för ifrågavarande kyrkoherdar och komministrar vad som utgick för motsvarande befattningshavare i rikets övriga pastorat med respektive 1,265 och 761 kronor.

Oavsett sistnämnda omständighet synas de skäl, som åberopats till stöd för beviljande av ödebygdstillägg, icke längre äga giltighet i samma utsträckning som tidigare. På grund av den kraftiga utveckling, som kommunikationsväsendet under senare år undergått genom såväl anordnandet av nya förbindelseleder som utvecklingen av kommunikationsmedlen ävensom med hänsyn till tillkomsten av radio, lär den isole-ring, som förut i olika avseenden förefunnits å vissa orter, numera hava brutits. Vad särskilt angår de ifrågavarande ödebygdspastoraten visar den verkställda utredningen, att dessa kunna i sådant hänseende anses väl tillgodosedda och i många fall äro bättre ställda än på vissa håll i övriga delar av landet.

Med hänsyn till den ovan påvisade stegringen av antalet utexamine-rade teologie kandidater under de senaste åren synes någon svårighet icke längre föreligga att besätta de ifrågavarande pastoraten med lämpliga prästmän, något som även framgår av att dispensförfarandet numera upphört inom de nordliga stiftet.

En jämförelse med andra befattningshavargrupper å samma orter gi-ver även vid handen, att dessa icke eller endast i obetydlig utsträckning kommit i åtnjutande av någon löneförmån, som i likhet med ödebygdstillägget är avsedd att utgöra kompensation för vissa besvärliga tjänstgöringsförhållanden. Som exempel på dylika befattningshavargrupper må nämnas tjänstemän vid kommunikationsverken och domänverket, landsfiskaler och lärarpersonal vid folkskolor m. fl.

I detta sammanhang må vidare framhållas, att den löneställning, som här avsedda präster innehava, sannolikt kommer att medföra avsevärda svårigheter vid deras inordnande i löneplan, motsvarande den som gäller för nyreglerade befattningshavare.

På grund av nu anförda förhållanden och då ödebygdstillägg icke längre har den karaktär, som det tidigare haft, anse revisorerna, att vid vakans å tjänst å prästerlig befattning inom ödebygdspastorat utredning bör verkställas, huruvida ödebygdstillägg allt fortfarande skall utgå till innehavare av dylik befattning.

Yttranden hava avgivits av kammarkollegiet och statskontoret gemensamt samt domkapitlen i Härnösand och Luleå (Del II sid. 256—261).

Under det att kammarkollegiet och statskontoret anslutit sig till revisorernas förslag, hava de i ärendet hörda domkapitlen ställt sig avvisande mot detsamma.

Utskottet.

Revisorerna hava funnit av förhållandena pakallat, att utredning verkställes i syfte att utröna, huruvida ödebygdstillägg allt fortfarande bör utgå till innehavare av prästerlig befattning inom ödebygdspastoraten. Utskottet vill med anledning härav erinra därom, att i § 2 av ovanberörda lag den 21 november 1925 angående ödebygdstillägg stadgas, att, därest, efter det ödebygdstillägg blivit för viss befattning fastställt, så-

dana ändrade förhållanden inträtt, att befattningen kan anses helt eller delvis hava förlorat den karaktär, som i 1 § i samma lag avses, tillägget i fråga skall efter Konungens bestämmande vid tjänstinnehavarens avgång upphöra att utgå, eller, efter ty prövas skäligt, nedsättas. Möjlighet föreligger alltså redan nu att vidtaga ändring i utgående tillägg. Då emellertid någon skyldighet för vederbörande myndigheter icke finnes att göra framställning i sådant avseende, vill utskottet framhålla vikten av att Kungl. Maj:t tillser, att omprövning, på sätt i omförmälda lagrum föreskrivits och som sker i fråga om motsvarande tillägg för provinsialläkare, verkligen kommer till stånd. Härigenom skulle erforderlig kontroll vinnas, att ödebygdstilläggen allenast utginge, då så vore av omständigheterna motiverat.

Utskottet, som alltså icke funnit sig behöva påkalla någon åtgärd i denna fråga från riksdagens sida, har emellertid velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

21:o) **Vissa tjänstledigheter inom folkskollärarkåren.** Under ecklesiastikdepartementet, § 53, hava revisorerna berört frågan rörande vissa tjänstledigheter inom folkskollärarkåren (Del I sid. 239 och 240).

Efter att hava redogjort för gällande bestämmelser i fråga om folkskollärarnas avlöningsförhållanden under tjänstledighet, hava revisorerna meddelat, att 1932 års revisorer verkställde en undersökning rörande vissa tjänstledigheter inom folkskollärarkåren, dock endast avseende ledigheter för enskilda angelägenheter såsom med anledning av ingående av äktenskap, tjänstgöring inom annat skoldistrikt, studier, resor m. m. Revisorerna uttalade därvid, att de funne det otillfredsställande, att i de fall, då med tjänstledigheten avsetts befrielse från all tjänstgöring under en eller flera terminer, ledigheten beviljades allenast för lästiden, under det att efterföljande eller mellanliggande ferier icke inbegreps i tiden för ledigheten.

Revisorerna hava som allmänt uttalande i ärendet anfört följande.

Revisorerna hava vid sin granskning av länsstyrelsernas räkenskaper funnit åtskilliga fall, där folk- och småskollärare under flera år i följd beviljats tjänstledighet för sjukdom under lästerminerna. Tjänstledighet har i dessa fall begärts och beviljats endast den del av året, då tjänstgöringsskyldighet för lärarna förelegat. Under ferietid däremot har läraren varit i tjänst. I ett fall har detta tillvägagångssätt tillämpats alltsedan den 1 januari 1912. De uppmärksammade fallen beröra huvudsakligen lärare och lärarinnor, vilka på grund av sinnessjukdom vårdats å sinnessjukhus. Enär de beviljats sjukledighet endast under terminerna, hava de kunnat komma i åtnjutande av oavkortade löneförmåner under ferierna, även om de fortfarande vårdats å sinnessjukhus.

På grund av vad sålunda förekommit, vilja revisorerna under erinran jämväl om det av riksdagens revisorer år 1932 gjorda uttalandet i sa-

ken, bestämt göra gällande, att sådana författningsföreskrifter skola meddelas för lärare vid folk- och småskolor, att i här ifrågavarande fall i ledigheten skall inbegripas jämväl jul- eller sommarferier. Revisorerna hava ånyo velat fästa riksdagens uppmärksamhet å här berörda förhållanden samt vilja dessutom framhålla vikten av att effektiv kontroll utövas däröver, att gällande bestämmelser i fråga om avgång från tjänst behörigen efterlevas.

Därest ej denna angelägenhet kan ordnas på annat sätt, kan ifrågasättas, huruvida icke riksdagen vid beviljande av anslag till provisorisk löneförbättring och dyrtidstillägg åt lärarpersonalen bör fästa sådant villkor, att icke här berörda missförhållanden fortfara.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och skolöverstyrelsen (Del II sid. 292—294).

Statskontoret har anfört följande.

Statskontoret delar riksdagens revisorers uppfattning, att åtgärder böra vidtagas till förhindrande av uppkomsten av sådana uppenbara missförhållanden, som påvisas i den remitterade paragrafen av revisionsberättelsen.

Ämbetsverket vill emellertid erinra, att folkskolan icke är den enda skoltyp, vid vilken dylika förhållanden kunna förekomma. Enahanda bestämmelser angående sjukavlönning gälla nämligen även vid andra skolformer. De författningsändringar, som böra vidtagas, borde därför rätteligen icke inskränkas till folk- och småskolor — på vilka revisorerna närmast tagit sikte — utan borde omfatta alla sådana skolor, vilkas avlöningsbestämmelser möjliggöra förhållanden av den art revisorerna här påtalat.

Statskontoret vill i detta sammanhang erinra, hurusom spörsmålet om statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet varit föremål för utredning av inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga, vilka nyligen avgivit betänkande och förslag i detta ämne. Nämda förslag innebär bland annat, att staten skulle i avsevärt större utsträckning än hittills påtaga sig kostnaderna för folkskoleväsendet och däribland jämväl utgifterna för folk- och småskolläraernas löner. Såvitt statskontoret kan finna, vore tillfället lämpligt att i samband med ett dylikt åtagande upptaga till övervägande den av revisorerna antydda utvägen att vid beviljande av anslag till löneförmåner åt lärare fästa sådana villkor, att de påtalade missförhållandena bringas att upphöra.

Jämväl *skolöverstyrelsen* har ansett, att en ändring av nu gällande bestämmelser beträffande avdrag av lönen vid sjuktjänstledighet för folkskolans lärare torde vara påkallad och att, därest utredning kommer till stånd, densamma bör omfatta även andra lärargrupper vid statsunderstödda kommunala läroanstalter med enahanda bestämmelser i fråga om avlöning vid sjukledighet, som gälla för folkskollärare.

Utskottet.

Vad revisorerna ovan anfört visar, att nuvarande bestämmelser beträffande avdrag å lönen vid sjuktjänstledighet för folkskolans lärare äro i hög grad otillfredsställande. I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser utskottet en författningsändring vara av förhållandena

påkallad. Då, såsom ovan anförts, enahanda bestämmelser angående sjukavlönning gälla även vid andra skolformer än folkskolan, bör givetvis en kommande författningsändring omfatta jämväl lärargrupperna vid dylika skolor. Det synes utskottet lämpligt, att det föreliggande ärendet upptages till behandling i samband med vissa därmed sammanhängande spörsmål rörande statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet. Då utskottet förutsätter att så kommer att ske, utan att särskild åtgärd vidtages från riksdagens sida, vill utskottet nu inskränka sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

22:o) **Tillsättning i vissa fall av lärare vid folk- och småskolor.** Under ekklesiastikdepartementet, § 54, hava revisorerna meddelat, att de verkställt en undersökning beträffande tillsättning av lärare i folk- och småskolor i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 507) i syfte att utröna, huruvida, att döma av vunnen erfarenhet, avsikten med ifrågavarande kungörelse kan förväntas bli uppnådd (Del I sid. 241—246).

Nämnda undersökning hade, bland annat, visat, att å vederbörande lärares sida i allmänhet icke visats någon benägenhet att begagna sig av rättigheten att söka de tjänster, som kungjorts lediga med begränsning av ansökningsrätten. Revisorerna hävdade, att en snabbare avveckling av antalet övertaliga tjänster kunde ske, därest de i författningen givna bestämmelserna i vissa hänseenden ändrades eller kompletterades.

Den av revisorerna berörda frågan kommer utskottet att upptaga till behandling i samband med Kungl. Maj:ts proposition nr 174 angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m.; varom utskottet velat här

Utskottet.

erinra.

23:o) **Ersättning av statsmedel för släckning av skogseld.** Under jordbruksdepartementet, § 56, hava revisorerna framställt vissa erinringar i fråga om tillämpade principer vid ersättning av statsmedel för släckning av skogseld (Del I sid. 249—257).

Revisorerna hava till en början redogjort för bestämmelserna i lagen den 14 oktober 1914 (nr 281) om förekommande och släckning av skogseld ävensom lämnat en sammanställning, utvisande belastningen under budgetåren 1929—1934 å anslaget till släckning av skogseld.

Efter att hava närmare redogjort för hurusom vid bestämmandet av ersättning för här ifrågavarande ändamål olika principer tillämpats av

skilda länsstyrelser, hava revisorerna sammanfattat sina iakttagelser i följande allmänna uttalande.

Den huvudsakliga anledningen till att nu ifrågavarande anslag i så betydande grad överskridits under budgetåret 1933/1934 är givetvis att söka i de talrika och förödande skogseldar, vilka sommaren 1933 hemsökte särskilt det nord- och mellansvenska skogsområdet. En bidragande orsak till berörda överskridande torde även hava varit, att anslaget i stor utsträckning kommit att användas till beredande av ersättning i sådana fall, då gottgörelse av statsmedel icke rimligen bort ifrågakomma.

Revisorerna, som tagit del av ett flertal länsstyrelser beslut angående utbetalande av ersättning vid släckning av skogseld, hava härvid iakttagit att olika principer tillämpats. Vissa länsstyrelser hava sålunda ansett, att enligt grunderna för 17 § i 1914 års lag stadgandet icke vore avsett att bereda markägare ersättning för hans kostnader för skyddande av sin egendom och på grund härav funnit sig icke kunna tillerkänna gottgörelse åt sådan ägare eller annan, som haft direkt personligt intresse av eldens släckande, medan däremot andra länsstyrelser i sådana fall utbetalat full ersättning. Detta förhållande torde, såsom även framhållits i svenska brandskyddsföreningens ovanberörda betänkande, hava sin grund i att någon direkt ledning för länsstyrelsernas prövning i fråga om ersättning eller belöning av statsmedel icke lämnats genom 1914 års riksdags beslut i ämnet. Särskilt anmärkningsvärt måste dock revisorerna finna, att Stockholms stad och Ulricehamns stad kunnat beredas ersättning för deltagande i släckning av skogsbrand å nämnda städer tillhörig skog. Enligt revisorernas mening bör ersättning icke utgå till skogsägare, vars skog antänts eller hotats av skogsbranden, för deras personliga insatser i släckningsarbetet. Likaså torde anhöriga till nu nämnda personer, som hava intresse av eldens hämmande, icke böra erhålla ersättning. Huruvida gottgörelse i övrigt bör beredas skogsägare för kostnader i anledning av skogsbrand, exempelvis för lejning av manskap, torde böra göras till föremål för prövning i varje särskilt fall, varvid hänsyn särskilt bör tagas till vederbörandes förmögenhetsförhållanden samt huruvida vederbörande driver yrkesmässig skogsrörelse.

Enär deltagande i släckning av skogseld är att anse såsom en allmän medborgerlig plikt, torde jämväl kunna ifrågasättas, huruvida ersättning över huvud taget bör utgå till den, som under allenast kortare tid deltagit i eldsläckningen.

I detta sammanhang må nämnas, att i brandskyddskommitténs ovan nämnda utlåtande framhållits, att, även om genom riksdagens beslut om ersättning vid skogseld någon direkt ledning för länsstyrelsernas prövning icke lämnades, vid tillämpningen av 17 § i lagen om skogseld dock borde gälla, att gottgörelse ej skulle utgå till den, som haft personligt intresse av släckningsarbetet, varjämte länsstyrelserna borde beakta att ej genom för stor rundhänthet den grundläggande uppfattningen om skyldigheten att deltaga i sådant arbete som en medborgerlig plikt bleve avtrubbad.

Enär numera skogsbrandförsäkring i stor utsträckning förekommer — sålunda kan nämnas, att i september år 1934 cirka 60,000 eller i runt tal en fjärdedel av landets skogsägare brandförsäkrat sina skogar — vill det synas revisorerna att brandförsäkringsbolagen böra deltaga i kostnader för släckning av skogseld, som antänt eller hotat antända brandförsäkrad skog.

Då statsverkets kostnader under senaste budgetår för släckning av skogseld givit frågan om grunderna för statens bidrag till dylikt ändamål ökad aktualitet, hava revisorerna — utan att närmare ingå på vad sätt ifrågavarande spörsmål bör lösas — ansett sig böra bringa de av revisorerna gjorda iakttagelserna till riksdagens kännedom.

Yttranden hava avgivits av överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser samt domänstyrelsen och centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund (Del II sid. 302—330), vilka i huvudsak anslutit sig till vad revisorerna anfört.

Av vad revisorerna anfört och de i ärendet hörda myndigheterna meddelat framgår tydligt, att olika principer tillämpats av de skilda länsstyrelserna, då fråga varit om utanordnande av ersättning vid bekämpande av skogsbrand. Fall synas också hava förekommit, då, såvitt utskottet kan finna, ersättning uppenbarligen icke bort utgå.

Enligt vad utskottet erfarit, har en av svenska brandskyddsföreningen tillsatt skogsbrandkommitté den 13 oktober 1934 avgivit förslag till en revision av lagen den 14 oktober 1914 om förekommande och släckning av skogseld. Över detta förslag, som överlämnats till Kungl. Maj:t, har Kungl. Maj:t under våren 1935 infordrat yttranden från åtskilliga myndigheter. I betänkandet hava, bland annat, berörts vissa frågor rörande ersättning vid deltagande i släckning av skogseld samt i fråga om bestridandet av kostnader för bekämpande av skogseld. Enligt utskottets mening böra de synpunkter, som i syfte att nedbringa och begränsa statens utgifter på detta område av revisorerna framförts såväl i fråga om möjlighet till ersättning som ock beträffande huru kostnaderna för släckning av skogseld lämpligen böra fördelas och om staten fortfarande skall i huvudsak ensam betala utgifterna härför, göras till föremål för en ingående undersökning. Ersättningsfrågan lärer utan dröjsmål böra upptagas till prövning, något som måhända kan ske i samband med den ifrågasatta revisionen av de i nämnda lag om förekommande och släckning av skogseld intagna föreskrifterna.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande vad revisorerna anfört i fråga om ersättning vid släckning av skogseld samt beträffande kostnaderna härför.

24:o) **Utnyttjande av kronans fiskevatten.** Under jordbruksdepartementet, § 57, hava revisorerna till behandling upptagit frågan om utnyttjandet av kronans fiskevatten (Del I sid. 257 och 258).

Revisorerna hava erinrat därom, att kronan äger ett stort antal fiske-

vatten, dels å kronoparker här och var i landet, dels å renbetesfjällen i Jämtlands län ävensom å områden ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län. Inom de förra områdena äger domänstyrelsen jämlikt 7 § lagen den 27 juni 1896 (nr 42) om rätt till fiske upplåta fiskerätt, dock endast till inom häradet eller socknen boende. Inom de senare områdena är fisket i första hand jämlikt 55 och 56 §§ lagen den 18 juli 1928 (nr 309) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige förbehållet lapparna, ehuru med rätt för vederbörande länsstyrelse att efter lapparnas hörande upplåta fiske även till andra.

Enligt vad revisorerna inhämtat är ett stort antal av de förra vattnen utarrenderade, dock endast — jämlikt lagens bestämmelser — till ortsbor. Under senare år hava även ett stort antal av kronans inom fjällområdena belägna, lapparna förbehållna fiskevatten upplåtits på arrende, i första hand till den bofasta befolkningen men därjämte även till s. k. sportfiskare, d. v. s. huvudsakligen personer från andra trakter.

Då några enhetliga principer för dessa upplåtelser icke följts, hava framhålla revisorerna, i många fall de direkta fiskevårdsintressena icke blivit i tillräcklig grad tillgodosedda. De rådande förhållandena hava medfört klagomål såväl från den bofasta befolkningens och sportfiskarnas sida över lapparnas sätt att bedriva fiske som från lapparnas sida över den bofasta befolkningens inkräktande på deras rättigheter.

Obestriddigt torde vara, fortsätta revisorerna, att fiskbeståndet i många av kronans ovan odlingsgränsen belägna fiskevatten är mer eller mindre ödelagt genom ett hänsynslöst fiske. Sålunda finnas många vatten, där för några tiotal år sedan goda fiskefångster kunde göras, men som nu, särskilt i samband med de på senare år förbättrade kommunikationerna, blivit totalt skövlade. Samtidigt finnas åtskilliga, särskilt avlägset belägna fiskevatten, som aldrig utnyttjas på den grund, att de ej ligga i lapparnas stråkvägar och för närvarande ej äro kända av andra fiskerintresserade. I intetdera av nu angivna fall sker ett rationellt utnyttjande av fiskevattnen i syfte att bereda största möjliga men samtidigt fortbestående avkastning samt att förebygga fiskbeståndets minskning.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande.

Såsom av det anförda framgår kunna nu rådande förhållanden i avseende å kronans fiskevatten icke anses tillfredsställande.

En nödvändig förutsättning för en rationell fiskevård i kronans fiskevatten är, att olika fiskevatten utlämnas till olika kategorier fiskande, som var och en kunna och böra ha intresse av att fiskbeståndet förkovras och vattnen ge en god avkastning. Visserligen torde man ej kunna begära av lapparna, att de skola direkt syssla med fiskevårdande åtgärder, inplanteringar etc. Däremot torde från lappfönderna medel kunna utanordnas för dylika syftemål. Vid fiskeupplåtelser av ifrågakvarande vatten till ortsbefolkningen och sportfiskare böra dock uppställas vissa villkor i avsikt att skydda fiskbeståndet. Säkerligen skulle genom en uppdelning på ena eller andra sättet av kronans ovan odlingsgränsen belägna fiskevatten, genom vattnens upplåtelse efter vissa enhetliga principer

och genom lämplig upplysnings- och propagandaverksamhet dessa vatten kunna bli av en mycket större betydelse för lapparna och den bofasta befolkningen än de för närvarande äro.

Under hänvisning i öfrigt till vad revisorerna i sin år 1933 avgivna berättelse anfört beträffande ifrågavarande spörsmål vilja de förorda, att en allsidig utredning beträffande möjligheterna att få till stånd ett rationellt utnyttjande av kronans fiskevatten företages.

Yttranden hava avgivits av domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen samt länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, vilka bifogat yttranden av lappfogdarna i länen (Del II sid. 331—341).

Domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen hava därvid tillstyrkt revisorernas förslag om utredning i ärendet, likaså länsstyrelsen i Jämtlands län. Däremot har länsstyrelsen i Västerbottens län avstyrkt förslaget i fråga, under det att länsstyrelsen i Norrbottens län icke velat motsätta sig detsamma.

Av vad revisorerna anfört synas rådande förhållanden i avseende å kronans fiskevatten icke vara tillfredsställande. Genom vidtagandet av vissa fiskvårdande åtgärder skulle dessa vatten säkerligen kunna bättre utnyttjas och bli av långt större betydelse än de för närvarande äro. Utskottet finner därför i likhet med flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna önskvärt, att en utredning i det av revisorerna angivna syftet kommer till stånd, vilken utredning givetvis bör omfatta samtliga kronan tillhöriga fiskevatten i riket.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t an- hålla, att Kungl. Maj:t ville låta föranstalta om utredning beträffande möjligheterna att åvägabringa ett ändamålsenligt utnyttjande av kronans fiskevatten.

25:o) Rese- och traktamentsersättningar till sektionsföreståndare m. fl. tjänstemän vid statens järnvägar. Under statens affärsverksamhet, § 65, hava revisorerna till granskning upptagit frågan om rese- och traktamentsersättningar till sektionsföreståndare m. fl. tjänstemän vid statens järnvägar (Del I sid. 280—284).

Efter att hava omnämnt gällande bestämmelser i ämnet hava revisorerna i syfte att utröna statsverkets kostnader för traktamentsersättning åt ifrågavarande tjänstemän meddelat, att de infordrat specificerad uppgift angående de till dessa tjänstemän under år 1933 utgående traktamentsersättningar, vilka uppgifter av revisorerna sammanfattats i en tablå. Vidare hava revisorerna i tabellarisk form meddelat resultatet av en av dem verkställd undersökning rörande den utsträckning, i vilken

reskostnads- och traktamentsersättning under en följd av år utbetalats vid sektionsföreståndarnas expeditioner.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande.

Av ovanstående uppgifter framgår till en början att kostnaden för sektionsföreståndarnas d. v. s. förste trafikinspektörers, förste ban- och maskiningenjörers, trafikinspektörers samt ban- och maskiningenjörers, ävensom för telegraf- och signalingenjörernas traktamentsersättningar uppgå till rätt betydande belopp. Sammanlagda kostnaden för år 1933 utgör 113,859 kronor 87 öre. Beloppet synes högt särskilt i betraktande av den ringa numerär denna tjänstemannakategori omfattar samt att i kostnaden icke ingå utgifter för järnvägsresor utan endast den ersättning vederbörande tjänstemän uppburit i traktamente och för det fåtal automobilresor, som förekommit. Enligt vad revisorerna inhämtat har även järnvägsstyrelsen haft sin uppmärksamhet riktad å saken och vidtagit åtgärder i syfte att få kostnaderna i fråga för framtiden nedbringade.

Uppgifterna utvisa vidare, att en tendens till stegring av de ifrågavarande expeditionernas kostnader föreligger. Det är att märka, att under år 1925 och senare i besparingssyfte utfärdats bestämmelser, enligt vilka traktamentena undergått sänkning, varför stegringen av antalet förrättningar i verkligheten torde vara större än siffrorna giva anledning förmoda. Å andra sidan hava emellertid under tidsperioden 1922—1934 särskilt i Norrlandsdistrikten bansträckorna ökats genom nybyggnader och inköp av nya bansträckor.

Revisorerna vilja erinra, att bland ifrågavarande tjänstemäns arbetsuppgifter ingå inspektionsskyldighet och andra åligganden, för vilkas utförande resor i betydlig omfattning äro nödvändiga. Revisorerna tilltro sig givetvis ej heller att kunna angiva var i detta fall gränsen går mellan befogade och icke befogade resor. En jämförelse mellan, å ena sidan, de olika sektionernas storlek och arbetsuppgifternas beskaffenhet och, å den andra, traktamentsersättningarna till vederbörande föreståndare utvisar emellertid att i åtskilliga fall en reducering av ifrågavarande kostnad bör vara möjlig även med bibehållande av nuvarande bestämmelser för dylik ersättning. Med omsorgsfullare planläggning av resorna och ett bättre utnyttjande av tillgängliga tågförbindelser torde en avsevärd besparing stå att vinna. Därest de av järnvägsstyrelsen vidtagna åtgärderna icke skulle leda till åsyftat resultat, torde böra tagas under övervägande, vilka åtgärder, som vid sådant förhållande böra genomföras.

Förklaring har avgivits av järnvägsstyrelsen (Del II sid. 365—368), som, bland annat, uttalat, att vad riksdagens revisorer anfört rörande de ifrågavarande expeditionernas traktamentskostnader, föranleder järnvägsstyrelsen omnämna, att beträffande baningenjörsexpeditionerna torde kunna räknas med minskade kostnader bland annat av den anledningen, att de hittillsvarande så kallade avlöningsresorna, som dragit åtskillig traktamentsersättning, under året komma att helt upphöra och avlöningarna i stället utsändas genom postgiro eller med postanvisningar. För maskiningenjörsexpeditionerna, där tendensen redan är nedåtgående, torde kunna räknas med ytterligare minskning. För trafikinspektörsexpeditionerna däremot torde någon nämnvärd nedgång icke kunna

påräknas, beroende bland annat på den sedan några år i trafikförvärvs-syfte inrättade trafikombudsverksamheten, som för med sig ideliga tjänsteteresor för trafikombuden. Järnvägsstyrelsen framhåller vidare, att det är styrelsens avsikt att framdeles liksom hittills med uppmärksamhet följa hithörande förhållanden för att, med fortsatt vidmakthållande av en fullt betryggande inspektion av drifttjänsten i dess olika faser, övervaka, att den frihet med avseende på inspektionsresorna, som ifrågavarande tjänstemän obetingat måste hava för att inspektionsarbetet icke skall till någon del äventyras, icke göres till självändamål eller föranleder till missbruk. Påträffas dylikt, kommer det såsom hittills att påtalas och, om förhållandena det påkalla, även beivras.

Vad av revisorerna anförts synes giva vid handen, att de av revisorer-na påtalade förhållandena icke kunna sägas vara tillfredsställande. Såsom emellertid av järnvägsstyrelsens i ärendet avgivna förklaring framgår, har styrelsen vidtagit vissa åtgärder i syfte att få här ifrågavarande kostnader för framtiden nedbringade. Utskottet vill uttala sin bestämda förväntan, att genom dessa åtgärder en ändring i hittillsvarande förhållanden också kommer till stånd. Med detta uttalande inskränker sig utskottet nu till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

Utskottet.

omförmäla.

26:o) **Utnyttjande för enskild räkning av rön från offentlig verksamhet.** Under statens affärsverksamhet, § 67, hava revisorerna påtalat ett fall, där en befattningshavare inom vattenfallsstyrelsen, byrådirektör Edholm, för egen räkning utnyttjat de forskningsresultat, som han vunnit under sitt arbete för statens räkning (Del I sid. 287—294).

Den 5 oktober 1923 medgav Kungl. Maj:t efter framställning av vattenfallsstyrelsen med stöd av 40 § av gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid kommunikationsverken, att till distriktsingenjören vid Älvkarleby kraftverk H. Edholm, vilken av styrelsen förordnats att å styrelsens kraftverksbyrå biträda vid handläggning av ärenden, som sammanhänge med pågående utredning om rabattaxa för de till statens kraftverk anslutna elektriska distributionsföreningarna och därmed jämställda abonnenter m. m., finge under högst ett år utöver honom tillkommande avlöning utbetalas särskild ersättning efter 2,000 kronor för år räknat, att utgå av statens vattenfallsverks medel. Sedan vattenfallsstyrelsen därefter — med förmälan att de ärenden, med vilkas handläggning Edholm biträtt styrelsen, fortfarande krävde central handläggning — hemställt om bemyndigande att tills vidare såsom dittills till Edholm utbetala särskild ersättning, så länge ifrågavarande förordnanden erfordrades, bemyndigade Kungl. Maj:t den 31 mars 1926 vattenfallsstyrelsen att från och med utgången av tid, som avsåges i Kungl. Maj:ts före-

nämnda beslut, tills vidare under den tid, varunder förordnande för Edholm att inom styrelsen handlägga ärenden rörande landsbygdsdistributionen påkallades, till Edholm utbetala särskild ersättning, beräknad till och med utgången av år 1925 efter 2,000 kronor för år och därefter med ett belopp, motsvarande skillnaden mellan Edholms avlöningsförmåner såsom distriktsingenjör och de löneförmåner, som skulle hava tillkommit honom, därest han från tidpunkten för förordnandets början varit konstituerad till ordinarie byrådirektör, dock med avdrag av ett belopp motsvarande skillnaden mellan de å Edholms distriktsingenjörstjänst belöande avgifter för egen samt änke- och pupillpensionering och dylika avgifter för byrådirektörstjänst.

Det arbete, som med den sålunda genom de olika besluten tillskapade befattningen avsågs, kom emellertid inom några få år att skifta karaktär. Redan omkring år 1925—1926 var distributionsföreningarnas organisationer och ekonomi i det närmaste stabiliserad. Det befanns därför lämpligt att förlägga arbetets huvudsakliga tyngdpunkt till en verksamhet, som avsåg att åt elektriciteten finna nya avsättningsområden. I syfte att åt Edholm bereda en bättre avlönad ställning vid statens vattenfallsverk gjorde vattenfallstyrelsen i skrivelse den 23 december 1932 framställning om inrättande av en ordinarie byrådirektörsbefattning åt denne.

Denna framställning föranledde emellertid icke annan åtgärd än att Kungl. Maj:t förordnade, att därest distriktsingenjören H. Edholm förflyttades till förste byråingenjörsbefattning vad i Kungl. Maj:ts beslut den 31 mars 1926 stadgades i fråga om beräkning av särskild ersättning åt Edholm under förordnande att inom vattenfallstyrelsen handlägga ärenden rörande landsbygdsdistributionen skulle äga motsvarande tillämpning sedan Edholm konstituerats till förste byråingenjör.

Varken i instruktion, arbetsordning eller styrelsens protokoll återfinnes någon bestämmelse angående de arbetsuppgifter, som äro förenade med Edholms byrådirektörstjänst.

Till Edholm såsom sekreterare i jordbrukstekniska föreningen har vidare utgått arvode med 3,000 kronor för år.

Efter påstötning från enskilt håll gjorde Edholm under åren 1925/1926 hos vattenfallstyrelsen framställning om understöd till undersökningar beträffande spannmålstorkning. Sedan vattenfallstyrelsen underkastat den för nämnda undersökningar uppgjorda planen vederbörlig granskning, lät styrelsen för dessa undersökningars verkställande inrätta ett laboratorium. I detta hava sedermera vetenskapliga undersökningar och prov verkställt, vilka i sin tur lett till klarläggande av dittills obeaktade förhållanden på lantbruksfysikens och jordbruksfysiologiens områden, exempelvis reglerna för spannmålstorkning genom luft. Utformningen av de apparater och installationer, som erfordras för nyttiggörandet av dessa rön, har dock ej skett å laboratoriet eller med hjälp av från vattenfallstyrelsen tillhandahållen arbetskraft.

Från olika enskilda institutioner och firmor (Lundströms stiftelse för uppfinnare, ASEA och dess dotterbolag Svenska fläktfabriken) samt från lantbruksakademien har Edholm emellertid erhållit ekonomiskt stöd för uppslagens bearbetning och omsättning i praktiken.

Med anledning av vissa ogynnsamma erfarenheter från ett av vattenfallsstyrelsens etablissemang har Edholm utarbetat en ny metod för avskiljande av sot från skorstenar.

På de anordningar för omsättningen i praktiken av ovan nämnda spörsmål har Edholm med vattenfallsstyrelsens goda minne sökt och erhållit patent. Såsom innehavare av patenten har han från den firma, som sedermera utnyttjat dessa för sin fabrikation, uppburit inkomst å patenten.

Revisorerna hava ansett det vara av intresse i detta sammanhang att lämna en redogörelse för de principer, som tillämpas av ingenjörsvetenskapsakademien gentemot hos densamma anställda personer, vilka under sitt arbete hos akademien göra uppfinningar, vilka leda till uttagande av patent.

Akademien har enligt en till revisorernas förfogande ställd promemoria i sådant hänseende fastställt vissa riktlinjer och i princip uttalat

att akademiens forskningsarbeten, evad de utföres av hos akademien anställda tjänstemän eller bedreves av enskilda forskare med understöd av akademien, skulle bedrivas uteslutande i syfte att genom publicering av resultaten befördra den tekniska och industriella utvecklingen i allmänhet,

att sådan publicering skulle ske skyndsammast möjligt till förebyggande av att forskningsresultaten obehörigen av enskilda utnyttjades genom patent,

att patent för akademiens räkning å framkommande uppslag skulle sökas allenast i sådana fall, då anledning funnes att antaga, att forskningsresultatens karaktär av allmän egendom icke kunde på annat sätt effektivt skyddas,

att sådan patentansökan finge av akademiens befattningshavare eller vederbörande enskilda forskare ingivas allenast efter samråd med akademiens verkställande direktör,

att sådan patentansökan borde av akademien fullföljas allenast intill dess en effektiv publicering av forskningsresultatet kunde äga rum,

att frågan huruvida, därest särskilda skäl härför föreläge, att sådant patent borde i undantagsfall av akademien för egen räkning upprätthållas, skulle i förekommande fall av akademiens förvaltningsutskott upptagas till noggrant övervägande, samt

att med akademiens befattningshavare skulle träffas sådana överenskommelser, som i möjligaste mån bereda skydd mot missbruk i patentavseende av den kännedom de äga om de vid arbetena erhållna resultaten.

Vid behandling av de individuella fallen har det förekommit, att det befunnits ändamålsenligt och berättigat att skydda utvunna arbetsresultat genom patent i exploateringssyfte och har i sådant fall, särskilt då vederbörande uppfinnare icke varit fastare knuten till akademien, det befunnits lämpligt och erforderligt att låta uppfinnaren komma i åtnjutan-

de av viss andel i en eventuellt uppstående, från patentet härrörande vinst.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande.

Ovan relaterade förhållanden hava riktat revisorernas uppmärksamhet på avsaknaden av fast avgränsning mellan statlig och enskild verksamhet i förevarande fall. Å vattenfallsstyrelsens stat finnes i en av de högsta lönegraderna uppförd befattning, av vars innehavare givetvis kräves, att hela hans arbetskraft skall stå till verkets disposition. Befattningshavaren i fråga, från begynnelsen sysselsatt med andra uppgifter för verkets räkning, har så småningom, genom den inom hans fackområde fortlöpande utvecklingen, med verkets goda minne och önskan länkats in på forskningsarbete, som varit avsett att åt verket vinna ökad kundkrets och popularisera användningen av verkets produkt, elektrisk energi. För verkställandet av erforderliga prov och vetenskapliga undersökningar har laboratorium inrättats på det allmännas bekostnad, och till befattningshavarens hjälp hava anställts vetenskapligt utbildade assistenter, avlönade delvis av ämbetsverket, delvis av den statsunderstödda förening, där befattningshavaren själv mot arvode bestrider sekreterartjänsten. I detta laboratorium och med berörda till förfogande stående hjälpmedel hava gjorts vissa nya rön, otvivelaktigt av betydligt värde. Med utgångspunkt från dessa rön har sedermera befattningshavaren utformat de maskiner, apparater etc., som krävas för rönens användning i praktiken, och det har från verkets sida uppenbarligen betraktats som en självfallen sak, att uppfinnaren skulle äga rätt att själv utnyttja sina konstruktioner i ekonomiskt syfte. Patent har av befattningshavaren uttagits för flera av dessa konstruktioner, och inkomsten från dem har oavkortat tillfallit uppfinnaren-befattningshavaren. Såvitt revisorerna kunna finna har befattningshavaren på detta sätt kommit att intaga en privilegierad ställning. Ett stöd för denna sin mening hava revisorerna funnit i det av ingenjörsvetenskapsakademien för liknande fall tillämpade förfaringssättet. Ur det allmännas synpunkt är det givetvis önskligt, att patent under sådana förhållanden, varom här är fråga, utarbetas för statens räkning och att staten sedermera förfogar över dem på för det allmänna fördelaktigaste sätt. Revisorerna vilja vidare i detta sammanhang erinra om bestämmelsen i 40 § i gällande avlöningsreglemente för kommunikationsverken, enligt vilken ersättning till tjänsteman för tjänstgöring vid vederbörande verk icke må — annorledes än såsom gratifikation eller belöning från anslag, som anvisats för sådant ändamål — utbetalas utöver vad i reglementet förutsättes eller eljest enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen må utgå, så framt ej för fullgörande av visst uppdrag eller arbete, som kan anses falla utom tjänstemannens vanliga tjänstutövning, anvisats särskilda medel eller Kungl. Maj:t finner skäl medgiva särskild gottgörelse. I förevarande fall har icke desto mindre till Edholm utöver lönen utgått icke obetydliga förmåner. Detta förhållande äger det närmaste samband med frånvaron av bestämd avgränsning av Edholms åligganden å byrådirektörstjänsten. Enligt revisorernas mening är det i hög grad angeläget, att den hittills rådande sammanblandningen mellan Edholms tjänsteåligganden samt halvofficiella och rent privata uppdrag med det snaraste bringas att upphöra och att klara och tydliga bestämmelser meddelas beträffande Edholms avlönings- och tjänstgöringsförhållanden.

Revisorerna måste beteckna det såsom anmärkningsvärt, att ifrågava-

rande sammanblandning kunnat äga rum med vattenfallsstyrelsens goda minne, och anse det påkallat, att åtgärder med det snaraste vidtagas till rättelses vinnande.

Yttrande har avgivits av vattenfallsstyrelsen, som bilagt uttalanden av byrådirektören Edholm och jordbrukstekniska föreningens elektrotekniska sektion (Del II sid. 371—380).

Jordbrukstekniska föreningens elektrotekniska sektion har lämnat en sammanställning av kostnaderna för jordbruksteknisk forskning, utförd av byrådirektör Edholm, dels inom vattenfallsstyrelsen, dels ock med stöd av jordbrukstekniska föreningens elektrotekniska sektion. Sektionen har därefter framhållit, att vid denna forskning beaktansvärda resultat vunnits, men också att den bedrivna forskningen lett in på områden, som endast i ringare mån höra samman med ökad elektrisk kraftförbrukning vid jordbruket utan framförallt sammanhånga med utveckling av den teknik, vartill den elektriska kraftens rationella användning vid jordbruket leder.

En följd härav har blivit, att i vattenfallsstyrelsen uppstått tvekan, om styrelsen i fortsättningen kan medverka uti ifrågavarande verksamhet i samma utsträckning som hittills. Den sannolikt enda möjligheten att ordna denna fråga synes vara, att Edholms verksamhet brytes loss från vattenfallsstyrelsen samt med statens stöd gives en självständig ställning, måhända anknuten till annan lämplig forskningscentral.

Av vattenfallsstyrelsen har förklarats, att styrelsen vore beredd att tillstyrka visst årligt bidrag att utgå på styrelsens driftkostnadsstat, om det nya forskningsorganet övertog vattenfallsstyrelsens nuvarande forskningsverksamhet på området.

Elektrotekniska sektionen hade därför hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för att Edholm må sättas i tillfälle att under lämplig organisationsform med statens stöd fortsätta sin forskningsverksamhet på det jordbrukstekniska området.

De av revisorerna i detta ärende påtalade förhållandena kunna enligt utskottets mening icke anses vara ur principiell synpunkt ordnade på ett tillfredsställande sätt. Med hänsyn till den betydelse, som byrådirektören Edholms forskningsverksamhet ansetts äga, vill utskottet i anslutning till vad jordbrukstekniska föreningens elektrotekniska sektion anfört ifrågasätta lämpligheten av att Edholms verksamhet lösgöres från vattenfallsstyrelsen och att han med statens stöd knytes till annan forskningscentral, där han kan beredas tillfälle att fullfölja sina forskningar på det jordbrukstekniska området.

Med uttalande av sin förväntan, att denna fråga utan framställning från riksdagens sida kommer att av Kungl. Maj:t tagas under övervägande och ordnas på ett i alla avseenden tillfredsställande sätt, vill utskottet nu allenast vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

Utskottet.

27:o) **Kostnadsfri bostadstelefon vid kommunikationsverken.** Under statens affärsverksamhet, § 68, hava revisorerna meddelat, att de verkställt utredning rörande den utsträckning, i vilken på statens bekostnad anordnats bostadstelefoner till befattningshavare inom kommunikationsverken (Del I sid. 294—303).

Efter att hava redogjort i förevarande avseende för gällande stadganden och bestämmelser ävensom lämnat en uppgift å de tjänstemän, vilka på vederbörande kommunikationsverks bekostnad innehava bostadstelefon, hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande.

Av ovan angivna stadganden och instruktioner framgår icke med full tydlighet, huruvida någon rätt förefinnes för vederbörande verks styrelser att på sätt som skett låta på statens bekostnad anordna bostadstelefoner åt tjänstemän vid verket. Vissa skäl tala emellertid för antagandet, att man vid bestämmelsernas tillkomst icke haft för avsikt att lämna ett generellt medgivande till ett dylikt förfarings sätt. Det torde snarare kunna antagas, att Kungl. Maj:t med de i instruktionerna för järnvägsstyrelsen, generalpoststyrelsen och vattenfallsstyrelsen givna undantagsbestämmelserna endast avsett anordnandet av telefonförbindelser inom verkens och dem underlydande linjeförvaltningars *ämbetslokaler*. En sådan tolkning av bestämmelserna synes även hava föresvävat telegrafstyrelsen i dess ovanberörda skrivelse den 11 juni 1918. I sin den 18 april 1914 till Kungl. Maj:t gjorda framställning åsyftade vattenfallsstyrelsen närmast rätt för verket att anordna bostadstelefoner till vissa bland driftspersonalen, vilka för att kunna fullgöra sina tjänsteåligganden voro nödsakade att hava telefonförbindelse till sina bostäder. Någon tanke på att enahanda rättighet skulle erfordras i fråga om administrativa kamerala befattningshavare synes icke hava förelegat. Kungl. Maj:ts beslut den 14 september 1914 innebar allenast ett bifall till vattenfallsstyrelsens framställning. På grund av kungl. brevets ordalag har detsamma emellertid av verket kunnat givas en vidsträcktare innebörd.

Statsverkets årliga kostnader för de av järnvägsstyrelsen, generalpoststyrelsen och vattenfallsstyrelsen anordnade bostadstelefonerna torde kunna beräknas till cirka 60,000 kronor medan värdet av tjänsteabonnemang och avgiftsfria bostadstelefoner för telegrafverkets personal torde kunna uppskattas till närmare 500,000 kronor. Revisorerna vilja fästa uppmärksamheten därå, att flertalet av ifrågavarande tjänstemän säkerligen skulle hålla sig med telefon, även om ifrågavarande särskilda förmån icke stode dem till buds. Större delen av statens genom dessa förmåner minskade inkomst representerar under sådana förhållanden — i motsats till fribiljetter och liknande förmåner — sakligt sett en motsvarande förlust för statsverket.

Det torde ligga i sakens natur att vissa tjänstemän vid kommunikationsverken hava sådana arbetsuppgifter, att det är nödvändigt för dem att stå i ständig kontakt med verket och dess tjänstemän. Till denna kategori höra befattningshavare, vilkas medverkan är erforderlig för att störningar i verkets drift i möjligaste mån skall undvikas. Såsom exempel på sådan personal torde kunna anföras viss teknisk och trafikutbildad personal. Till ifrågavarande kategori lär däremot i regel kameral och administrativ personal icke vara att hänföra. Det är emellertid att märka att även i fråga om den personal beträffande vilken bostadstelefon är ur tjänstens synpunkt berättigad, telefonen samtidigt tjänar ett lika stort

privat intresse. Revisorerna kunna icke finna det obilligt, att dessa tjänstemän förpliktas att i högre grad än hittills deltaga i kostnaden för telefonförbindelsen. Revisorerna vilja därför ifrågasätta, huruvida det icke vore tillfyllest om staten bidroge med hälften av avgiften i lägsta abonnemangklassen. Från denna princip kunde ju eventuellt få göras undantag i alldeles speciella fall exempelvis då bostadstelefon är absolut nödvändig, men vederbörande tjänsteman icke intager den ställning i lönehänseende, att bostadstelefon kan sägas ingå i hans levnadsstandard.

Vad slutligen beträffar telegrafverkets telefonabonnemang mot nedsatt avgift — de s. k. tjänsteabonnemangen, vilka i detta avseende representera den största kostnaden för statsverket — vilja revisorerna erinra, att denna förmån i många fall utgör ett direkt lönetillskott för tjänstemännen. Enligt revisorernas mening böra dessa tjänstemän erlægga högre abonnemangavgift än som för närvarande utgår. Vid bestämmande av avgifternas storlek må i de fall, där särskilda skäl därtill föranleda, undantag från denna regel medgivas.

Förklaringar hava avgivits av generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen (Del II sid. 380—389).

Vad i ärendet förekommit, har utskottet ansett vara av den beskaffenhet, att utskottet velat detsamma för riksdagen

Utskottet.

omförmåla.

28:o) **Övriga anmärkningar.** Vad i övrigt blivit av revisorerna anmält och erinrat, har utskottet funnit dels hava medfört åsyftad eller i utsikt ställd rättelse, dels vara av vederbörande utlåtanden nöjaktigt förklarat, dels ej vara av den vikt, att, oaktat förklaringen ej varit fullt tillfredsställande, någon riksdagens åtgärd bör av förhållandena föranledas, dels slutligen icke vara av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande, vilket utskottet skolat för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 21 maj 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Asplund*, *Borell*, *Wallés*, *Gustafsson* i Benestad, *Bergström*, *Petrén* *Tham* och *Lindström*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist* i Karlskrona, *Holmgren*, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Andersson* i Höör, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Persson* i Fritorp, *Högström* och *Andersson* i Ovanmyra.

Reservationer:

vid *punkt 7:o*) (av vissa befattningshavare i byggnadsstyrelsen innehavda enskilda arkitektuppdrag)

av herr *Johansson* i Fredrikslund, som ansett, att utskottet bort i skrivelse till Kungl. Maj:t påyrka sådan ändring i gällande föreskrifter, att av revisorerna omnämnda befattningshavare i byggnadsstyrelsen icke utan Kungl. Maj:ts medgivande få mottaga enskilda arkitektuppdrag;

vid *punkt 8:o*) (av Stockholms stad utförda gatuarbeten för djurgårdskommissionens räkning)

av herr *Anderson* i Råstock.